

Березівська М.Г., аспірантка
кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Науковий керівник - Легенчук С.Ф., проф., д.е.н.,
зав. кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»

Ризики та виклики IoT в бухгалтерському обліку

Інтернет речей (IoT) відноситься до мережі фізичних пристроїв, транспортних засобів, приладів та інших фізичних об'єктів, у які вбудовано датчики, програмне забезпечення та підключення до мережі, що дозволяє їм збирати та обмінюватися даними. IoT дозволяє цим розумним пристроям спілкуватися один з одним та з іншими пристроями з підтримкою Інтернету [1].

Недотримання безпеки бухгалтерських даних в сучасному застосуванні IoT, може призвести до негативних наслідків. Також фінансових та репутаційних ризиків, не тільки для працівників бухгалтерської служби, а й для підприємства в цілому. Необхідно інвестувати в безпеку своєї компанії, а також враховувати додаткові витрати, які захистять конфіденційні дані підприємства від їх витоку.

Впровадження IoT в бухгалтерський облік відкриває широкі перспективи для автоматизації процесів, збільшення ефективності та зменшення витрат. Однак це також приносить із собою низку ризиків та викликів, які потрібно враховувати.

IoT має свої ризики та виклики для багатьох сучасних галузей, які потребують аналізу, їх необхідно досліджувати, не виключенням є і бухгалтерський облік.

Безпека та захист даних є досить важливими для сучасних підприємств. Пристрої IoT в наш час досить поширені, разом з тим конфіденційність та безпека повинні бути на першому місці у будь-якій фірмі. Якщо пристрої не мають належного захисту вони стають чутливими до різних кібератак і хакери можуть легко зламати систему та отримати будь-які конфіденційні дані, що ставить під загрозу діяльність підприємства. Пристрої IoT можуть швидко та легко збирати та обробляти великий масив даних, що також ставить під загрозу захист даних підприємства, а також важливих бухгалтерських даних.

Пристрої IoT які мають різних виробників можуть застосовувати різні протоколи та стандарти, це також може ускладнювати зв'язок між роботою пристроїв адже їх буде важко аналізувати.

Великі обсяги даних які можуть містити пристрої IoT можуть перезавантажувати компанії, але вони можливо не здатні обробляти великі дані. Аналіз важливих даних і отримання важливої інформації може створити велику проблему, а особливо для підприємств, які не мають достатньо досвіду або у них не має необхідних та важливих аналітичних інструментів.

Запровадження системи IoT потребує фінансових вкладень, також можуть бути складнощі, це все потребує великих інвестицій в інфраструктуру та програмне забезпечення. Підтримка та керування системи IoT можна вважати не легкою справою, що потребує спеціалістів у цій справі, які повинні володіти необхідними навичками і мати досвід у даній сфері.

На підприємстві можуть також виникати юридичні питання та проблеми, адже пристрої IoT стають невід'ємною частиною сучасного підприємства. Щоб не порушувати законодавство та захистити свої дані компаніям потрібно дотримуватися правових норм.

Останніми роками в Україні також почастішали кібератаки, які серед іншого, зумовлені національними особливостями господарювання, такими як брак належної законодавчої бази, велика питома вага підприємств, що використовують неліцензійні бухгалтерські програмні продукти, нехтування правилами захисту автоматизованих робочих місць, брак у спеціалістів з бухгалтерського обліку знань з основ кібербезпеки тощо. Для мінімізації негативного впливу кіберзагроз пропонується комплексна система загальних і специфічних заходів організаційного, технічного, кадрового та юридичного характеру [2].

Отже, існує багато ризиків та викликів IoT в бухгалтерському обліку, головним є ризик безпеки, тому підприємствам необхідно вживати всіх необхідних заходів, щоб захистити свої дані від кібератак, а також важливо бути готовим до нових викликів у сучасних умовах, щоб бути конкурентоспроможними та отримати високі прибутки.

Список використаних джерел:

1. What is the Internet of Things (IoT)? URL: <https://www.ibm.com/topics/internet-of-things>
2. Попівняк Ю. М. (2019). Кібербезпека та захист бухгалтерських даних в умовах застосування новітніх інформаційних технологій. Бізнес Інформ, (8), 150-157.

УДК 657.31.012.7

Булавко І.М., аспірант
 Чижевська Л.В., д.е.н., проф.

Державний університет «Житомирська політехніка»

Наслідки провадження механізму зупинки реєстрації ПН/РК для податкової, економічної та судової систем України

За фактом впровадження механізму зупинки реєстрації податкових накладних/розрахунку коригування згідно з Постановою КМУ №1165 від 19.12.2019р. і механізму адміністративного оскарження зупинки реєстрації ПН/РК згідно з Наказом Міністерства фінансів України від 12.12.2019 року №520 та станом на сьогоднішню дату можна виділити наступні позитивні та негативні наслідки впровадження механізму для держави та бізнесу в цілому [5].

Одним з ключових та позитивних наслідків впровадження вищезазначеного механізму є збільшення надходжень до бюджету України з податку на додану вартість. Дана тенденція збільшення надходжень має наступний вигляд:

Таблиця 1. Аналіз зміни та тенденцій надходжень зі сплати ПДВ за 2015-2022рр.

Рік	Сума надходжень зі сплати податку на додану вартість з вітчизняних товарів з урахуванням бюджетного відшкодування (млн грн)	Питома вага серед інших надходжень за відповідний період, %	Збільшення суми надходжень у % значені порівняно з попереднім періодом
2015	39 688,0	5,99%	-
2016	54 052,7	6,91%	36%
2017	63 450,4	6,24%	17%
2018	79 130,9	6,68%	25%
2019	88 929,8	6,89%	12%
2020	126 486,6	9,19%	42%
2021	155 774,8	9,37%	23%
2022	213 948,0	9,74%	37%

Джерело: Розроблено на підставі статистичних даних - Режим доступу до ресурсу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/2017/>.

Виходячи зі статистичних даних, що наведені у таблиці вище, можна зробити висновок, що саме запровадження механізму зупинки реєстрації податкових накладних стало основоположною причиною для збільшення податкових надходжень до бюджету України (в контексті надходжень від сплати податку на додану вартість), враховуючи той факт, що незважаючи на початок пандемії COVID-19 і початком повномасштабної агресії росії проти України (що у свою чергу спричинили падіння рівня ділової активності бізнесу України, втрати територій та скорочення робочих місць), обсяги надходжень до бюджету від сплати податку на додану вартість з вітчизняних товарів за 2019-2022 роки зростали темпами, що є вищими за темпи росту у період з 2015 по 2018 роки [2].

Безпосередньою причиною даного росту надходжень стало обірваний «ланцюг» отримання податкового кредиту.

Оскільки, реєстрація значної частини ПН/РК за фактом подання платниками податків на реєстрацію – була зупинена, що призвело до того, що покупці (платники ПДВ) були позбавлені права на використання податкового кредиту за сплачені або поставлені товари і послуги, що у свою чергу призводило до зростання та переважання сум податкового зобов'язання над податковим кредитом та зобов'язувало платників податків перераховувати різницю до бюджету України.

Ще одним побічним наслідком запровадження механізму зупинки реєстрації ПН/РК є зниження рівня зловживань та шахрайських дій з боку бізнесу.

У свою чергу, перелік негативних наслідків від впровадження даного механізму є більш ширшим та передбачає наступне:

1) збільшення витрат бізнесу на оплату праці працівників, котрі беруть безпосередню та/або часткову участь у процесі збору інформації та первинних документів котрі стосуються ПН/РК котра була зупинена з метою подачі даної інформації комісії регіонального рівня для отримання рішення про реєстрацію заблокованої ПН/РК;

2) збільшення витрат бізнесу на отримання послуг консалтингу та юридичних послуг, оскільки, з метою підготовки повного пакету документів та пояснення до повідомлення про подання пояснень та інформації, підприємці все частіше звертаються до послуг консалтингових, аутсорсингових, аудиторських та юридичних фірм. Проте, витрати підприємства на розблокування ПН/РК не обмежуються лише адміністративним оскарженням, оскільки значна частина рішень комісій регіонального рівня є негативними, в такому разі бізнес вимушений звертатися до послуг юридичних

фірм та адвокатів по допомогу у процесі судового оскарження рішень про зупинку в реєстрації ПН/РК та відмов в реєстрації ПН/РК;

3) наявність значного навантаження на окружні та апеляційні адміністративні суди. Для прикладу, згідно повідомленням голови Комітету ВР по питанням фінансів, податкової та митної політики Д. Гетьманцева, Державною податковою службою України за період з 2022-2023 роки було виконано 9005 судових рішень, що стосуються розблокування ПН/РК та ще близько 500 судових рішень залишається на виконанні [3].

У свою чергу згідно з аналізом Верховного Суду стану здійснення правосуддя адміністративними судами у 2022 році, кількість розглянутих позовних заяв і справ у місцевих адміністративних судах за категорією «податки та збори» - становить 32 391 справ [1].

Відповідно, виходячи з вищезазначених статистичних даних, можна зробити висновок, що близько 30% судових справ, з категорії «податків і зборів», стосувалися саме судового оскарження порядку блокування ПН/РК;

4) наявність значного навантаження на працівників податкових органів, оскільки залежно від ознак безумовної реєстрації та критеріїв ризиковості здійснення операцій підприємства, залежить кількість податкових накладних, що будуть і заблоковані автоматизованою системою під час подання на реєстрацію. Відповідно, збільшення навантаження на судові та контролюючі органи, породжують збільшення витрат на утримання державних працівників даних інстанцій, а у випадку відсутності розширення штату працівників – зменшення якості проведення податкового аналізу (працівниками ДПС) та належного розгляду судових справ (працівниками суду) з причин перевантаженості;

5) недоотримання покупцями законного податкового кредиту, оскільки у більшості випадках через відсутність ознак безумовної реєстрації та/або наявності критеріїв ризиковості продавця, покупець позбавлений права на отримання податкового кредиту. Дана ситуація є прямим порушенням принципу індивідуалізації юридичної відповідальності оскільки ставить в залежність покупця від поведінки продавця, у свою ж чергу покупець не має змоги вплинути на ситуацію з блокуванням ПН/РК. Що у свою чергу призводить до втрати продавцем своїх клієнтів (покупців) та псування репутації у середовищі бізнесу;

6) зловживання службовим становищем та зростання рівня корупції у державних інститутах, оскільки критерії та ознаки ризиковості платника/господарської операції – є узагальнюючими та не деталізованими, відповідно рішення контролюючих органів про реєстрацію/відмову у реєстрації ПН/РК або про відповідність/невідповідність платника податків критеріям ризиковості - є суб'єктивними та можуть ґрунтуватися лише на внутрішніх переконаннях посадових осіб контролюючих органів;

7) збільшення тенденції зменшення кількості платників ПДВ в Україні та збільшення рівня приховування (тінізації) доходів бізнесу шляхом реалізації товарів та послуг за «кеш».

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що запровадження механізму зупинки реєстрації податкових накладних у форматі котрий діє на сьогодні - призвело до виникнення значних негативних недоліків, котрі стосуються, як бізнесу та і держави в цілому.

Податок на додану вартість адмініструється у більш ніж 160 країнах світу. Відповідно, у випадку умов адекватного адміністрування, за рахунок широкої бази оподаткування та адекватної ставки цей податок стає бюджет утворювальним і дає змогу мобілізувати значні обсяги доходу бюджету [7].

На нашу думку, саме ідея запровадження механізму зупинки реєстрації податкових накладних – повинна існувати як превентивних захід від спроб ухилення від сплати податків, однак на даний момент в Україні поточний механізм потребує значного реформування та вдосконалення

Список використаної літератури:

1. Аналіз стану здійснення правосуддя адміністративними судами у 2022 році. // Верховний Суд Київ. – 2023.

2. Доходи зведеного бюджету України [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/2017/>.

3. ДПС прозвітувала про своєчасне виконання судових рішень щодо розблокування ПН [Електронний ресурс] // 2023 – Режим доступу до ресурсу: <https://news.dtkr.ua/taxation/pdv/81630-dps-prozvituvala-pro-svojecasne-vikonannia-sudovix-risen-shhodo-rozblokuvannia-pn>.

4. КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА від 11 грудня 2019 р. № 1165 Київ Про затвердження порядків з питань зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1165-2019-%D0%BF#Text>.

5. МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ НАКАЗ 12.12.2019 № 520 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1245-19#Text>.

6. Чому ПДВ в Україні та ПДВ у країнах ЄС – це два різні податки? [Електронний ресурс] // CASE Україна. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://case-ukraine.com.ua/publications/chomu-pdv-v-ukrayini-ta-pdv-u-krayinah-yes-tse-dva-rizni-podatky/>.

УДК657

Буланова А.О., здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Науковий керівник - Лайчук С.М., к.е.н., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»

Управління витратами на персонал: основні підходи

Забезпечення стабільного фінансового стану та покращення якості життя працівників – це складне завдання, яке вимагає ретельного управління витратами на оплату праці, в т.ч. допомогою з тимчасової втрати працездатності та відпускними. Ефективне керування цими виплатами є ключовим для досягнення неперевершених результатів у бізнесі.

Для контролю за цими показниками необхідно розробити систематичний та комплексний підхід до управління загальними витратами на персонал. Це потрібно для забезпечення успіху та процвітання сучасного господарюючого суб'єкта в мінливих реаліях ринку. Крім того необхідно ретельно аналізувати та враховувати потреби співробітників, ризики та можливості, що безпосередньо впливають на їхню продуктивність, здоров'я та загальний рівень задоволеності роботою.

Розглянемо один з ключових аспектів – допомогу з тимчасової втрати працездатності (лікарняні). Це важливий елемент соціального забезпечення, що компенсує втрачений працівниками заробіток під час тимчасової непрацездатності (рис. 1).

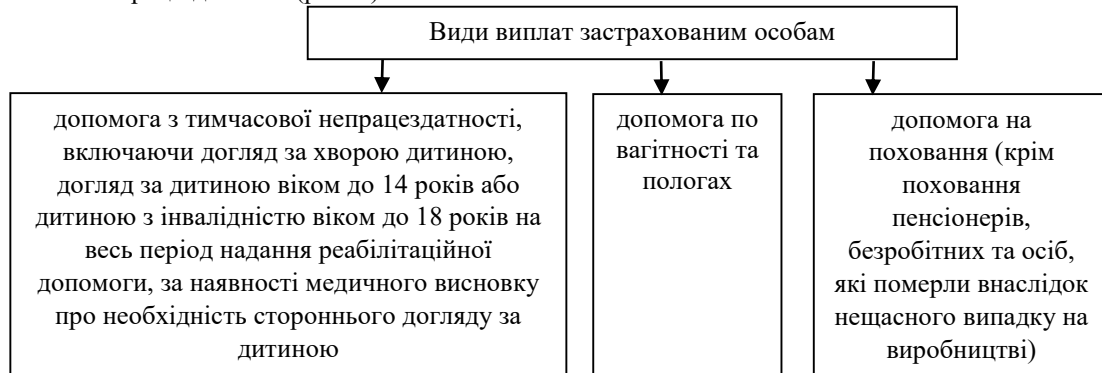

Рис. 1. Види виплат допомоги з тимчасової втрати працездатності застрахованим особам

Розуміння нюансів нарахування та виплати лікарняних допомагає ефективно управляти витратами на персонал, дотримуватися законодавства та належним чином забезпечувати соціальні гарантії працівників. Тому наказом директора потрібно призначити одну або декілька уповноважених осіб, які розглядатимуть листки непрацездатності і прийматимуть рішення про призначення матеріального забезпечення, тобто про виплату лікарняних [1].

Однак успішне управління персоналом вимагає значно ширшого підходу. Впровадження цілеспрямованих стратегій управління кадрами дозволяє не лише отримувати економічні вигоди, а й створювати сприятливу та мотивуючу атмосферу на підприємстві. Це є запорукою розвитку та процвітання як для компанії, так і для її співробітників. Досягти такого результату можна лише за умови глибокого розуміння фінансових, правових, соціальних та етичних аспектів управління персоналом. У наш час підприємства мають постійно адаптувати кадрові стратегії та політики, щоб забезпечити конкурентоспроможність на ринку праці. Це дозволить утримувати та залучати талановитих фахівців, максимізувати їхню продуктивність і рівень задоволеності роботою.

Ключем до успіху є ефективне управління фінансовими ресурсами в поєднанні з використанням інноваційних методів та технологій. Одним з таких інструментів є програмне забезпечення для управління персоналом та аналітика даних. Ці інноваційні технології дозволяють оптимізувати процеси управління витратами на оплату праці, забезпечуючи точне прогнозування, ефективний моніторинг та аналіз результатів.

Позитивний вплив ефективного управління витратами на персонал виходить далеко за межі фінансових показників. Він виражається у підвищенні репутації компанії як роботодавця, збільшенні її привабливості для талановитих кадрів та загальному зростанні морального духу в колективі. Тож, для досягнення неперевершених результатів у бізнесі, слід приділяти належну увагу управлінню витратами на оплату праці в поєднанні з комплексним підходом до розвитку персоналу.

Список використаної літератури:

1. Алгоритм призначення лікарняних і декретних у 2023 році. URL:

Відмивання коштів: сутність та основні етапи

Відмивання коштів є серйозною загрозою для світової економіки та фінансової стабільності. Цей злочин полягає у приховуванні походження доходів, одержаних злочинним шляхом, та їх легалізації у фінансовій системі. Відмивання коштів дозволяє злочинним угрупованням приховувати джерело своїх прибутків від правоохоронних органів та уникати оподаткування.

Обсяги відмивання коштів є дуже великими: щорічно відмивається від 2% до 5% світового ВВП, що становить від 800 мільярдів до 2 трильйонів доларів США [2]. Ці кошти можуть надходити з різних незаконних джерел, таких як торгівля наркотиками, корупція, шахрайство, тероризм та інші злочини. В Україні в умовах воєнного стану сфери та схеми відмивання коштів постійно удосконалюються. За оцінками експертів обсяг операцій з відмивання коштів через експорт аграрної продукції в нашій країні перевищив 7 млрд. дол. США [1], що тільки підтверджує актуальність дослідження даної теми.

Сутність відмивання коштів полягає у цілеспрямованих діях із приховування справжнього джерела походження грошових коштів, одержаних незаконним шляхом, з метою надання їм вигляду законно отриманих доходів. Основна мета цього процесу - уникнути конфіскації «брудних» грошей і забезпечити можливість їх подальшого використання.

Структуру процесу відмивання доходів, як правило, представляють трьома етапами (рис. 1).

Рис. 1. Процес відмивання коштів, одержаних злочинним шляхом

Відмивання коштів підриває цілісність фінансової системи та економіки в цілому. Воно сприяє фінансуванню злочинної діяльності, корупції та тероризму. Крім того, воно спотворює конкуренцію, оскільки злочинні організації можуть використовувати відмиті грошові кошти для впливу на ринки та отримання несправедливих переваг.

Для боротьби з відмиванням коштів країни вживають низку заходів, вагому роль серед яких відводять контролю. Основні його напрямки в протидії відмиванню коштів охоплюють: ідентифікацію та моніторинг підозрілих фінансових операцій; регулювання та нагляд з боку державних органів; міжнародну співпрацю та обмін інформацією; підвищення прозорості та запобігання корупції.

Організація ефективного контролю за операціями з відмивання коштів потребує комплексного підходу – від ідентифікації ризиків на рівні фінансових установ до міжнародної співпраці урядів та правоохоронних органів. Однак злочинці постійно шукають нові способи приховати незаконне походження своїх доходів, що вимагає постійної уваги та вдосконалення систем фінансового моніторингу.

Список використаних джерел:

1. Обсяг відмивання грошей через агроекспорт перевищив \$7 млрд. AgroPortal. 12 квітня 2024 р. URL: <https://agroportal.ua/news/finansy/obsyag-vidmivannya-groshey-cherez-agroekспорт-perevishchiv-7-mlrd>
2. Bonderud D. The most mind-blowing money laundering statistics of 2023. URL: <https://withpersona.com/blog/the-most-mind-blowing-money-laundering-statistics-of-2023>

УДК 657

Голобородько С.В., студент 1 курсу ОР «Магістр»,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Науковий керівник - Лайчук С.М., к.е.н., доц.,
доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»

Професійне судження бухгалтера в умовах використання інформаційно-комп'ютерних технологій

Професійне судження в бухгалтерському обліку означає здатність бухгалтера розуміти складні ситуації та приймати обґрунтовані рішення на основі фінансової інформації. Це включає в себе аналіз, оцінку та вирішення різноманітних фінансових питань з точки зору бухгалтерських стандартів та законодавства.

Професійне судження бухгалтера застосовується при таких операціях: 1) оцінка показників фінансової звітності. Бухгалтер повинен аналізувати фінансову звітність компанії та визначати, чи вона відповідає стандартам бухгалтерського обліку та вимогам законодавства; 2) оцінка вартості активів і зобов'язань. При оцінці вартості активів, таких як запаси, нерухомість, обладнання, а також при визначенні сум зобов'язань, бухгалтер повинен використовувати своє професійне судження; 3) визначення витрат та доходів. Бухгалтер вирішує, які витрати і доходи потрібно включити до фінансової звітності компанії згідно з стандартами бухгалтерського обліку; 4) оцінка ризиків. Бухгалтерське судження важливе при оцінці фінансових ризиків компанії та обов'язків, наприклад, у разі судових позовів або податкових перевірок; 5) вирішення складних бухгалтерських питань: При виникненні складних та суперечливих облікових питань, таких як оподаткування, формування собівартості, консолідація фінансової звітності, бухгалтер повинен використовувати своє професійне судження для знаходження оптимального рішення.

Отже, професійне судження бухгалтера дуже важливе для забезпечення точності та достовірності фінансової звітності компанії. Особливо важливу роль воно відіграє при використанні інформаційно-комп'ютерних технологій. Наведемо декілька аспектів, де це судження може бути ключовим:

1. **Вибір програмного забезпечення.** Бухгалтер повинен оцінити різні програмні продукти та обрати той, який найкраще відповідає потребам його компанії. Це означає розуміння технічних можливостей програмного забезпечення, а також його відповідність вимогам бізнесу.

2. **Конфігурація системи.** Бухгалтер повинен визначити, як система повинна бути сконфігурована для оптимального використання. Це включає налаштування структури облікових записів, податкових налаштувань, прав доступу і т.д.

3. **Тестування і впровадження.** Бухгалтер повинен брати участь у тестуванні нової системи, переконуючись, що вона працює належним чином та відповідає бізнес-потребам компанії. Після цього він також відіграє ключову роль у впровадженні системи, включаючи навчання персоналу.

4. **Моніторинг та аналіз.** Після впровадження системи бухгалтер продовжує відігравати важливу роль, через моніторинг її роботи, аналіз звітності та надання рекомендацій щодо подальших покращень в обліку.

Тільки за умови вибору правильного програмного забезпечення можна максимізувати ефективність та ведення облікової діяльності, що безумовно, є необхідним кроком на шляху розвитку і процвітання підприємства [1, с. 217]. Таким чином, професійне судження бухгалтера є важливим при веденні обліку з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій, починаючи від вибору програмного продукту до впровадження та подальшого управління ним.

Список використаної літератури:

1. Павелчак-Данилюк О. Обґрунтування програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах. Вісник ТНТУ. 2014. Т. 73, № 1, С. 209-218.

УДК657

**Івасенко М.О., здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Науковий керівник - Лайчук С.М., к.е.н., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»**

Облік нематеріальних активів за НП(С)БО та МСБО: порівняльні аспекти

Нематеріальні активи становлять унікальну категорію в економіці, яка характеризується відсутністю або вторинною матеріальною формою, де переважають інтелектуальні (нематеріальні) складові та має місце неадитивний вплив на них. Правова система, яка регулює відносини у сфері інтелектуальної власності, тісно пов'язана з регулюванням нематеріальних активів. Основним документом, який регламентує бухгалтерський облік нематеріальних активів, є НП(С)БО 8 [2], яке встановлює основні принципи та методи бухгалтерського обліку. Цей стандарт базується на МСБО 38 [1], проте вітчизняні стандарти щодо нематеріальних активів потребують удосконалення та більшої узгодженості з міжнародними стандартами.

Нормативні акти є основою для організації з обліку нематеріальних активів. Дослідження показує, що основна відмінність між національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку нематеріальних активів полягає у класифікації цих активів. Так, НП(С)БО 8 встановлює чіткі вимоги щодо розподілу шести основних категорій, тоді як міжнародний стандарт містить лише приблизний перелік можливих категорій нематеріальних активів.

Важливим аспектом є систематичний розподіл вартості нематеріальних активів у часі. Як національні, так і міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, чітко передбачають, що амортизація може бути застосована лише до нематеріальних активів з фіксованим строком корисного використання. Активи з невизначеним строком корисного використання не підлягають амортизації, оскільки включають період, протягом якого компанія не встановлює обмеження на тривалість їх використання для отримання прибутку.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та Національні стандарти бухгалтерського обліку не класифікують нематеріальні активи відповідно до строку їх корисного використання, як це робить Податкове законодавство України. Однак вони містять чіткі вимоги щодо встановлення таких строків.

Порівнюючи Міжнародні та вітчизняні стандарти, а також враховуючи думки вітчизняних учених, ми виокремлюємо основні переваги міжнародних стандартів. Отже, МСБО містить більш детальний та широкий спектр методів класифікації нематеріальних активів, зокрема враховуючи їх термін експлуатації та місце створення. Крім того, міжнародні стандарти визначають різні стандарти оцінки в залежності від ситуації, надають більше деталей щодо ключових термінів та мають більш розгорнуті вимоги до розкриття інформації у фінансовій звітності.

Отже, законодавча база для бухгалтерського обліку нематеріальних активів повинна включати систему взаємопов'язаних законодавчих та нормативних актів, а також всі інші документи, які забезпечують створення інформації про нематеріальні активи в системі бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку надають відносно чіткі визначення нематеріальних активів, однак є певні розбіжності у визначенні деяких категорій та підходів до оцінки цих активів.

Список використаної літератури:

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-38_ukr_2016.pdf
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Нематеріальні активи»: URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>

Коваль А.В., IV курс, гр. ОО-5, ФБСО
Науковий керівник – Жиглей І.В., д.е.н., проф.,
професор кафедри інформаційних систем в управлінні і обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»

Особливості розробки облікової політики щодо основних засобів

Основні засоби відіграють ключову роль у діяльності підприємства, становлячи основу для виробничих процесів. Вибір основних засобів також. Ефективне управління основними засобами є важливим для забезпечення сталого розвитку. Ретельно розроблена облікова політика в частині основних засобів може суттєво вплинути на фінансові результати підприємства та, відповідно, розмір оподаткованого прибутку. Формування такої політики має базуватися на принципах повноти, правдивості та неупередженості інформації, що сприятиме прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та підвищенню інвестиційної привабливості підприємства.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, методи нарахування амортизації, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності регулює Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [1]. Аналізуючи публікації щодо обліку основних засобів, ми виділили три основних підходи до відображення в обліку об'єктів, що автори відносять до основних засобів:

1) земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; будівлі, споруди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); тварини, які не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю; багаторічні насадження, які не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю, а також плодоносні рослини; інші основні засоби (відповідно дп п. 5.1 НП(С)БО 7), які відображаються на рахунку 10 та його субрахунках;

2) об'єкти, зазначені в п.1, а також інші необоротні матеріальні активи (бібліотечні фонди; малоцінні необоротні матеріальні активи; тимчасові (нетитульні) споруди; природні ресурси; інвентарна тара; предмети прокату; інші необоротні матеріальні активи), які відображаються на рахунку 11 та його субрахунках. Відповідно до НП(С)БО 7, підприємства можуть установлювати вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів. Проте, в періодичній літературі підприємствам рекомендовано за таку вартісну межу обирати 20 000 грн., що відповідає податковому законодавству;

3) об'єкти, зазначені в п.1, 2, та незавершені капітальні інвестиції, які відображаються на рахунку 15.

На нашу думку, незавершені капітальні інвестиції не можуть бути включені до складу основних засобів, оскільки не підпадає під жодну з ознак: закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс - певну роботу тільки в складі комплексу.

Чітке розуміння основних понять бухгалтерського обліку є ключовим фактором для забезпечення надійності бухгалтерської інформації, оскільки різне тлумачення цих термінів може призвести до відображення різної інформації в обліку та звітності. Підприємство самостійно визначає свою облікову політику і вибирає форму ведення бухгалтерського обліку з дотриманням принципів, встановлених законодавством. Розробка облікової політики щодо основних засобів включає визначення методів оцінки вартості, вибір методик нарахування амортизації, а також удосконалення форм первинних документів для відображення руху основних засобів. Важливим є створення системи субрахунків, що дозволить здійснювати деталізований облік та аналіз ефективності використання основних засобів. Такий підхід забезпечить не тільки точність облікових записів, але й гнучкість управління активами підприємства.

В умовах економічної кризи, коли підприємства шукають шляхи оптимізації витрат та підвищення ефективності, важливість правильно сформованої облікової політики щодо основних засобів набуває особливої актуальності. Вона стає інструментом для забезпечення прозорості фінансової звітності та підтримки довіри інвесторів та інших зацікавлених сторін

Основні засоби є важливою частиною активів будь-якого підприємства, і їх облік вимагає чіткої та послідовної облікової політики, яка повинна включати розробку робочого плану рахунків бухгалтерського обліку основних засобів; форми первинних документів, необхідних для обліку руху основних засобів на підприємстві; порядок та частота проведення інвентаризації основних засобів; процедури оцінки основних засобів та обрані методи нарахування амортизації тощо.

Отже, основні засоби є критичним активом підприємства, для якого потрібна чітка облікова політика згідно з вимогами стандартів бухгалтерського обліку, що дозволяє ефективно управляти активами та забезпечувати прозорість та співставність фінансової звітності.

Список використаної літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 [зі змінами і доповненнями] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

Тенденції в сфері ІТ та їх вплив на облік

В Україні стрімке зростання експорту ІТ-послуг було зупинено у зв'язку з повномасштабним вторгненням російських військ. Так, у 4 кварталі 2021 р. було отримано 2,1 млрд дол. США від експорту даних послуг, проте вказаний показник станом на 2 квартал 2023 р. не перевищував 1,7 млрд дол. США [2]. Незважаючи на зниження обсягу експорту ІТ-послуг, в структурі експорту частка ІТ продовжує бути досить високою, що вказує на необхідність дослідження даної сфери в розрізі різних питань.

Стрімкі темпи розвитку технологій вимагають від компаній для забезпечення конкурентоспроможності постійного адаптування та впровадження інновацій у системи обліку. Аналіз цих тенденцій допомагає компаніям адаптуватися до нових умов, використовуючи інноваційні підходи до фінансового обліку та забезпечуючи свою конкурентоспроможність.

Колобердяню І. та Чернявська А. вказують на ряд основних напрямів розвитку міжнародного ринку послуг в сфері ІТ: «розробка та впровадження штучного інтелекту, машинне програмування, розробка ігор, Інтернет речей, робототехніка, розробка, оптимізація та підтримка хмарних сервісів, модернізація ІТ-систем, застосування аналітики та Big Data. Важливими напрямками залишаються електронна комерція, сфера розваг та ігор, рішення, пов'язані з моніторингом здоров'я та спортом» [1]. Проте тенденції в сфері ІТ постійно змінюються і розвиваються, що впливає на підходи до обліку. Розкриємо їх вплив на бухгалтерський облік ІТ-послуг (таблиця 1).

Таблиця 1

Вплив основних тенденцій в сфері ІТ на облік

Напрямок	Характеристика тенденції	Вплив на облік
Хмарні технології	Зростання напрямів та кількості випадків використання хмарних технологій для зберігання даних та виконання обчислень	Зміни у вартості послуг хмарних провайдерів; потреба відслідковувати витрати на хмарні ресурси; врахування витрат на масштабування
Інтернет речей (ІоТ)	Зростання кількості підключених пристроїв та систем, які збирають дані та здійснюють їх обмін	Потреба в обліку великої кількості даних; підвищення вимог до забезпечення конфіденційності та цілісності інформації
Штучний інтелект та машинне навчання	Застосування штучного інтелекту та машинного навчання для автоматизації процесів прийняття рішень	Визначення зміни попиту, удосконалення стратегії ціноутворення та управління запасами, що сприяє оптимізації бізнес-процесів в сфері ІТ
Блокчейн та криптовалюти	Розширення застосувань технології блокчейн та зростання інтересу до криптовалют	Зміни до облікової політики в частині методів обліку для транзакцій у криптовалюті, відслідковування руху грошей через блокчейн
Роботизація процесів	Використання роботів та автоматизованих систем для виконання рутинних завдань	Зміни в підходах до організації бухгалтерського обліку витрат, переорієнтація бухгалтерського персоналу на аналітичні та стратегічні завдання
Глобалізація та робота з віддаленими командами	Зростання використання віддалених робочих команд та глобальної співпраці	Потреба в удосконаленні системи обліку витрат, врахування витрат на віддалену роботу, забезпечення обліку міжнародних операцій

Компаніям потрібно бути готовими до цих змін, вивчати та впроваджувати відповідні рішення, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку. Водночас, впровадження технологічних інновацій вимагатиме від бухгалтерів та аудиторів постійного підвищення кваліфікації та розвитку нових навичок.

Отже, наведені тенденції створюють нові виклики та можливості для бухгалтерського обліку ІТ-послуг. Застосування нових технологій та адаптація облікових процесів є важливими аспектами ефективного управління фінансовою діяльністю ІТ-підприємства.

Список використаної літератури

1. Колобердяню І., Чернявська А. Стан і тенденції міжнародного ринку торгівлі ІТ-послугами. Економіка та суспільство. 2021. №32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-63>
2. Корнилюк Р. Розвиток ІТ в Україні: поточна ситуація та перспективи. 22 лютого 2024 р. URL: <https://blog.youcontrol.market/rozvitok-it-v-ukrayini-potochna-situatsiia-ta-pierspiiektivni/>

Нагірняк М.Ф., аспірант
Науковий керівник - Мороз Ю.Ю., д.е.н., професор
Державний університет «Житомирська політехніка»

Бухгалтерський облік об'єктів оподаткування податку на додану вартість: обліково-податковий історичний аспект

Податок на додану вартість є найважливішою складовою податкових надходжень державного бюджету. Водночас, з позицій розрахунку та обліку він є найпроблемнішим з усіх податків, визиває багато питань, непорозумінь та суперечностей щодо правильного застосування податкових норм.

Податок на додану вартість та його облік виник відповідно до Закону [4] введеного в дію з 1 січня 1992 року, який діяв лише до червня 1993 року, і був замінений Декретом КМУ [3]. До 1992 року в Україні існував ПДВ у вигляді податку з обороту.

В період дії Закону [4] і Декрету [3] (1992-1997 роки) об'єктом оподаткування була розрахована додана вартість. Сума податку що підлягала сплаті визначалася як різниця між сумою податку одержаного від покупців за реалізовані товари (роботи, послуги), і сумами податку що сплачені або підлягають сплаті постачальникам за виконані роботи, послуги, придбанні матеріальні ресурси, паливо вартість яких відносяться на витрати виробництва і обігу, та податку за придбані і введені в експлуатацію основні виробничі фонди і взяті на облік нематеріальні активи.

Формування обсягів реалізації товарів (робіт, послуг) здійснювалося в системі рахунків бухгалтерського обліку за розрахунковими платіжними документами, рахунками-фактурами (накладними, актами, реєстрами) окремим рядком.

З 1 жовтня 1991 року в Україні набрав чинності новий Закон [5] з податку на додану вартість, який діяв до 2010 року і зобов'язував платників податків створити автономну, відокремлену від бухгалтерського обліку систему інформації про складові ПДВ, яка використовується до теперішнього часу. Було введено відокремлений від бухгалтерського обліку документ «податкова накладна» для операцій пов'язаних з ПДВ, поняття податкового кредиту і податкового зобов'язання.

Сума податку що підлягала сплаті визначалася як різниця між сумою податкового зобов'язання та сумою податкового кредиту.

Платники податку були зобов'язані вести окремий облік операцій з поставки та придбання товарів (послуг) які підлягають оподаткуванню, а також які не є об'єктами оподаткування.

Для посилення ролі бухгалтерського обліку в системі ПДВ Міністерством фінансів України в 1997 році було затверджено інструкцію з бухгалтерського обліку ПДВ [1], яка діяла до 9 серпня 2019 року.

Починаючи з 2011 року всі нормативні правила що стосувалися ПДВ були систематизовані в Податковому кодексі України [2]. З метою необхідності зупинення використання схем по нарахуванню фіктивного ПДВ та подальшого незаконного відшкодування податкового кредиту у 2015 році відбулося запровадження системи електронного адміністрування податку. У системі електронного адміністрування ПДВ міститься вся інформація про об'єкти оподаткування, податкові зобов'язання в розрізі суб'єктів господарювання за КВЕДами і товарними групами (УКТЗЕД).

В даний час, порядок ведення бухгалтерського обліку ПДВ платники податків визначають самостійно відповідно до розробленої облікової політики застосовуючи власну класифікацію субрахунків першого та інших порядків до рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами».

На рахунках бухгалтерського обліку безпосередньо об'єкти оподаткування з ПДВ не відображаються, а здійснюється облік тільки розрахунків з ПДВ, відповідно, до Податкової декларації з ПДВ та з урахуванням даних Єдиного реєстру податкових накладних (ЄРПН).

Об'єкти оподаткування з ПДВ в сумі постачання відображаються на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 70 «Доходи від реалізації», а придбання на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» і рахунках активів, робіт, послуг які надходять від постачальників для здійснення господарської діяльності.

Під облік ПДВ платники податків виділяють окремий субрахунок, наприклад 641.1 «Розрахунки з ПДВ» (або інша будь-яка назва що відповідає змісту операцій, які на ньому відображаються). На цьому рахунку одночасно відображаються податкове зобов'язання – по кредиту і податковий кредит – по дебету, а сальдо є сумою ПДВ до сплати в бюджет, відповідно, дебетове – право на відшкодування з бюджету.

Окрім субрахунку 641.1 «Розрахунки з ПДВ» бізнесу додатково рекомендується використовувати для обліку податкового кредиту субрахунки 643 «Податкове зобов'язанням» та 644 «Податковий кредит» [1].

До кожного з цих субрахунків створюються по два субрахунки другого порядку з відповідною аналітикою:

- 643.1 «Податкові зобов'язання підтвержені»;
- 643.2 «Податкові зобов'язання відкладені»;
- 644.1 «Податковий кредит підтверджений» - де відображаються записи після реєстрації податкових накладних в ЄРПН;
- 644.2 «Податковий кредит не підтверджений» - для відображення податкового кредиту до моменту реєстрацію податкових накладних в ЄРПН.

Ці субрахунки виконують роль транзитних рахунків для формування податкового зобов'язання і податкового кредиту на рахунку 641.1 «Розрахунки з ПДВ».

Розрахунок з ПДВ здійснюється на підставі податкових накладних, а також інших документів: касовий (фіскальний) чек, транспортний квиток, готельний рахунок, рахунки за послуги зв'язки та інші послуги вартість яких визначається за показниками приладів обліку, митна декларація, щодо яких за винятком, митних декларацій платник податків повинен вести реєстр за довільною формою.

Використання цієї складної системи бухгалтерських рахунків та їх кореспонденції з уточненнями і корегуваннями дає можливість стверджувати про необхідність уніфікації обліку об'єктів оподаткування з ПДВ в бухгалтерському обліку та при податкових розрахунках.

Доречним було б спрощення облікового процесу ПДВ з використанням наступних підходів:

1) податковій накладній яка підтверджує наявність податкового зобов'язання і податкового кредиту в ПДВ необхідно надати статус первинного документу для відображення господарських операцій з постачання і придбання, які є об'єктами оподаткування;

2) за умови що господарські операції з постачання і придбання не відносяться до об'єктів оподаткування ПДВ їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку повинно здійснюватися на підставі будь-яких інших первинних документів які визначені в обліковій політиці;

3) на рахунках бухгалтерського обліку щодо розрахунків ПДВ необхідно відображати тільки податкові зобов'язання і податковий кредит, які підтвержені в ЄРПН;

4) суми господарських операцій за якими податкові зобов'язання і податковий кредит з ПДВ на звітний період не підтвержені в ЄРПН не повинні відображатися на рахунках 643.2 «Податкові зобов'язання відкладені» та 644.2 «Податковий кредит не підтверджений», які рекомендуються для суб'єктів господарювання та не відповідають змісту рахунку 641.1 «Розрахунки з ПДВ».

Для таких операцій доцільно в структурі рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів» відкрити окремі субрахунки (наприклад):

- 382 «Резерв сумнівних податкових зобов'язань з ПДВ»;
- 383 «Резерв сумнівного податкового кредиту з ПДВ».

На цих рахунках будуть відображатися суми податкового зобов'язання і податкового кредиту до моменту реєстрації податкових накладних в ЄРПН за наступною кореспонденцією рахунків:

✓ нараховано податкові зобов'язання з ПДВ не відображені в ЄРПН: дебет рахунку 70 «Доходи від реалізації» кредит рахунку 382 «Резерв сумнівних податкових зобов'язань з ПДВ»;

✓ нараховано податковий кредит не відображений в ЄРПН: дебет рахунку 383 «Резерв сумнівного податкового кредиту з ПДВ» кредит рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

Після реєстрації податкових накладних в ЄРПН здійснюються записи – податкового зобов'язання дебет рахунку 382 «Резерв сумнівних податкових зобов'язань з ПДВ» кредит 643.1 «Податкові зобов'язання підтвержені», а податкового кредиту дебет рахунку 644.1 «Податковий кредит підтверджений» кредит рахунку 383 «Резерв сумнівного податкового кредиту з ПДВ».

За умови, що реєстрація податкових накладних не відбудеться сумнівні податковий кредит і податкові зобов'язання мають списуватися відповідно на інші операційні витрати та доходи.

При цьому буде досягнуто відповідність даних бухгалтерського обліку за рахунком 641.1 «Розрахунки з ПДВ» і податкової декларації з ПДВ.

Проведене дослідження свідчить про складний історичний шлях обліку в сфері ПДВ та його критичний стан виходячи, що сьогодні на практиці використовуються дві паралельні моделі обліку ПДВ, які стосуються бухгалтерського обліку і податкових розрахунків.

Список використаних джерел:

1. Інструкція з бухгалтерського обліку податку на додану вартість: Наказ Міністерства України від 01.07.1997 року № 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-97#Text>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
3. Про податок на додану вартість: Декрет Кабінету Міністрів України від 26.12.1992 року № 14-92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/14-92#Text>
4. Про податок на додану вартість: Закон України від 20.12.1991 року № 2007-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2007-12#Text>
5. Про податок на додану вартість: Закон України від 03.04.1997 року № 168/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Осіпчук Д.С., аспірантка,
асистент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Науковий керівник - Чижевська Л.В., д.е.н., проф.,
професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»

Пільгові кредити як форма державної допомоги за МСФЗ

Державна допомога є важливим інструментом політики державної підтримки суб'єктів господарювання. За допомогою цього інструменту створюються можливості для забезпечення безперервності діяльності підприємств та надання переваг для них.

У ст. 4 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [2] визначено форми державної допомоги, якими вона може надаватися суб'єктам господарювання. Зокрема, однією із форм є надання кредитів на пільгових умовах.

Відповідно до МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу»: вигода від державної позики за ставкою відсотка нижче ринкової вважається державним грантом [1]. Тому важливим є чіткий розподіл об'єктів обліку, які виникають у результаті даної господарської операції, або, іншими словами, необхідно визначити, що саме вважається вигодою для підприємства, тобто імовірним збільшенням доходу або зменшенням зобов'язань.

Основна сума позики або тіло кредиту згідно з МСБО 20 визнається і оцінюється відповідно до МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». Тоді як вигода полягає саме у відсотковій ставці за кредит, тобто його вартості. МСБО 20 вказує: «вигода від ставки відсотка нижче ринкової оцінюється як різниця між первинною балансовою вартістю позики, визначеною згідно з МСФЗ 9, та отриманими коштами» [1], тобто саме ця вигода обліковується відповідно до МСБО 20 як державна допомога.

Для прикладу розглянемо державну програму пільгових кредитів «Доступні кредити 5-7-9», яка була затверджена урядом у 2020 році з метою стимулювання інвестиційної діяльності, створення робочих місць та фінансування стартапів у секторі малого підприємництва. Однак, вплив пандемії COVID-19 спричинив необхідність рішучих змін не лише у житті населення, а і у сфері економіки, що спонукало до змін даної програми з урахуванням викликів того часу – підтримка безперервності діяльності найбільш вразливих секторів економіки від пандемії та збереження їх ліквідності. У зв'язку з цим в межах програми пропонувалися два додаткових типи кредитів: антикризовий на поповнення ліквідності (ставка до 3% річних, а на період карантину та 90 днів після нього – 0%) та рефінансування (ставка 0%) [3].

Надалі програма «Доступні кредити 5-7-9» стала одним із інструментів підтримки бізнесу в умовах повномасштабної війни на території нашої країни. Зокрема, програма поширювалась не лише на малий та середній бізнес, а і могла використовуватися великими компаніями. Також, з'явилися нові напрями кредитування, які були покликані для подолання наслідків повномасштабного вторгнення. Згідно з даними Фонду розвитку підприємництва, загальна сума підписаних кредитних договорів за період дії програми виросла до 276, 9 млрд грн станом на лютий 2024 року [3], що свідчить про актуальність напрямів даної програми для бізнесу, які бажають розвиватися та використовувати такі пільгові інструменти від держави.

З метою коректного відображення вигоди від пільгового кредиту, який передбачає ставку відсотка нижче ринкової важливим є її оцінка. МСБО 20 визначає алгоритм оцінки вигоди від пільгової відсоткової ставки шляхом різниці між ринковою ставкою та пільговою. Результати такого розрахунку вважаємо доцільно оформити бухгалтерською довідкою із зазначенням відповідного алгоритму розрахунку.

Також, можливими є варіанти, коли різниця між ринковою та зниженою ставкою за кредит компенсується з державного бюджету, тоді ця вигода визнаватиметься в сумі коштів, що надійшли з бюджету для компенсації частини ринкової ставки без додаткових розрахунків.

В цілому методику відображення вигоди за пільговою ставкою відсотка за кредитом можна представити наступним чином (табл. 1).

Таблиця 1. Кореспонденція рахунків з облікового відображення доходу від гранту у формі вигоди від пільгової ставки за кредитом

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано банківський кредит строком на 3 роки з пільговою ставкою 5% річних для відновлення енергетичної потужності ТЕС, що постраждала внаслідок ракетного обстрілу	31	50	2 000 000,00
2	Нараховано відсотки на основну суму банківського кредиту (за умови ринкової ставки 18%)	95	68	260000,00
3	Відображено вигоду від пільгової ставки відсотка	68	48	160 000,00
4	Віднесено суму отриманої вигоди до складу доходів майбутніх періодів	48	69	160 000,00
5	Після введення в експлуатацію об'єкта, що відновлювався нараховано амортизацію	23	13	20 000,00
6	Визнано дохід від гранту у формі пільгової ставки за кредит пропорційно сумі нарахованої амортизації на об'єкт	69	71	20 000,00

Таким чином, використання такої форми державної допомоги як кредити на пільгових умовах може позитивним чином вплинути на розвиток та діяльність бізнесу. Однак, не менш важливою є достовірна оцінка вигоди від пільгової ставки за кредитом, від значення якої залежить сума очікуваних доходів підприємства. Також, необхідним є розкриття деталей про такі операції у примітках до фінансової звітності, що дозволять зрозуміти їх сутність та вплив на фінансові результати діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 20 (МСБО 20). Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу: Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_041#Text (дата звернення: 05.05.2024).
2. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 01.07.2014 р. № 1555-VII: станом на 7 верес. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text> (дата звернення: 05.05.2024).
3. Ukrinform. Державна програма підтримки бізнесу «Доступні кредити 5-7-9%»: у пошуках оптимального дизайну. *Укрінформ - актуальні новини України та світу.* URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3836803-derzavna-programa-pidtrimki-biznesu-dostupni-krediti-579-u-posukah-optimalnogo-dizajnu.html> (дата звернення: 05.05.2024).

Панічук О. В., аспірант
Науковий керівник - Мороз Ю.Ю., д.е.н., професор
Державний університет «Житомирська політехніка»

Управлінський аналіз кредитоспроможності суб'єктів господарювання

Розвиток ринкових відносин ставить господарюючі суб'єкти будь-яких організаційних форм в жорсткі економічні умови, які об'єктивно обумовлюють здійснення ними збалансованої політики щодо підтримання та зміцнення фінансової стійкості на основі кредитоспроможності у відносинах за зобов'язаннями.

Забезпечення ефективного функціонування бізнесу у відносинах з кредиторами як інвесторами активів для господарської діяльності вимагає компетентного прийняття рішень, що визначається умінням здійснення управлінського аналізу.

Необхідність управлінського аналізу в сфері кредитоспроможності бізнесу виникає виходячи з того, що:

- зобов'язання бізнесу потребують оцінювання на рівні поточної господарської діяльності, при необхідності здійснення господарських операцій на умовах кредиторської заборгованості та для аналізу надійності дебіторів як покупців товарів;
- бізнес повинен створювати про себе систему інформації яка б характеризувала його надійність щодо погашення зобов'язань, створювала кредитну історію, дозволяла оцінювати рівень фінансової стійкості;
- господарська діяльність потребує виявлення можливостей ризиків та резервів і визначення їх впливу на кредитоспроможність.

В кінцевому підсумку мета управлінського аналізу кредитоспроможності – це забезпечення стабільних розрахунків з кредиторами та безперебійне постачання ресурсів на вигідних умовах як для бізнесу, так і для тих хто формує активи суб'єкта господарювання за рахунок кредиторської заборгованості.

Інформаційне забезпечення оцінювання стану кредитоспроможності в системі управління здійснюється за рахунок аналітичної інформації про наявність, стан і розвиток платіжних активів та платіжних зобов'язань, яка формується в наступних джерелах:

- 1) рахунках бухгалтерського обліку, інформаційні ресурси що характеризують наявні активи які можливо використати для здійснення погашення кредиторської заборгованості та зобов'язання за термінами оплати;
- 2) балансі (звіті про фінансовий стан) суб'єкта господарювання що дозволяють здійснити оцінювання загального рівня кредитоспроможності;
- 3) звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) для здійснення розрахунків щодо можливих якісних змін в платіжних активах;
- 4) звіті про рух грошових коштів підготовленому за прямим методом для оцінювання структури надходження і витрачання коштів та рівня чистих грошових потоків;
- 5) розробленому платіжному календарю суб'єкта господарювання який створює можливість дзеркального порівняння наявних платіжних активів з потребами їх використання за відповідними термінами.

Управлінський аналіз кредитоспроможності можна здійснювати за допомогою різних методів. В економічній літературі та в нормативних актах найбільш виділяються два методи дослідження кредитоспроможності: коефіцієнтний та інтегральний [1; 2; 3; 4; 5; 6].

Коефіцієнтний метод оцінювання кредитоспроможності передбачає порівняння наявних платіжних активів за елементами структурної ліквідності з платіжними зобов'язаннями відповідно з визначеними термінами погашення. Основою таких розрахунків може бути складений плановий платіжний баланс.

При цьому одержують коефіцієнти загального стану кредитоспроможності, швидкого рівня погашення зобов'язань та негайної сплати кредиторської заборгованості.

Розрахунок окремих видів кредитоспроможності необхідно здійснювати шляхом порівняння відповідних величин платіжних активів з структурними величинами платіжних зобов'язань в послідовності від негайних платежів до загального погашення структурованих за термінами зобов'язань. За такої методики оцінювання кредитоспроможності всі її рівні повинні мати значення більше 1,0.

Для оцінювання стану кредитоспроможності суб'єкта господарювання необхідно порівнювати фактичне її значення з нормативним.

Нормативним рівнем коефіцієнтних показників кредитоспроможності відповідно до законодавчих актів [1; 2; 3; 4] вважаються для загального оцінювання його величини більше 1,0 та тенденція до збільшення, забезпечення швидкого погашення зобов'язань – 0,6-0,8 та негайної сплати заборгованості – 0,2–0,35.

Управлінський аналіз кредитоспроможності суб'єкта господарювання дозволяє приймати рішення щодо поліпшення стану ліквідності платіжних активів та досягнення оптимальної їх структури і тривалості операційного циклу у процесі перетворення активів з виробничих запасів у грошові кошти.

За умови значень коефіцієнтів кредитоспроможності суб'єкта господарювання нижчими ніж нормативний рівень не означає визнання його неплатоспроможності. Це лише фіксація його нестійкого фінансового стану, що передбачає необхідність посилення оперативного контролю за системою управління розрахунками, а також розробки додаткових заходів до самостійного виходу суб'єкта господарювання з кризового стану.

Визнання бізнесу некредитоспроможним можливо на основі розрахунку коефіцієнта відновлення (втрати) кредитоспроможності.

$$\text{КВК} = [\text{ККК} + (\text{НВК} : \text{ТПО}) \times (\text{ККК} - \text{ККП})] : 2$$

де, КВК – коефіцієнт відновлення (втрати) кредитоспроможності; ККК - коефіцієнт загального стану кредитоспроможності на кінець оцінювального періоду; НВК – нормативний термін відновлення кредитоспроможності (6 місяців); ТПО – тривалість досліджуваного періоду кредитоспроможності бізнесу; ККП - коефіцієнт загального стану кредитоспроможності на початок оцінювального періоду.

Коефіцієнт відновлення кредитоспроможності характеризує можливість бізнесу відновити кредитоспроможність при значенні більше 1,0, у найближчі 6 місяців. Формула розрахунку коефіцієнта втрати кредитоспроможності аналогічна що і відновлення, тільки термін втрати дорівнює 3 місяці. При значенні коефіцієнта більше 1,0 ризику бізнесу втрати кредитоспроможність на протязі найближчих 3 місяців немає.

Для цього можливо використати оцінювання суб'єкта господарювання за коефіцієнтом відновлення кредитоспроможності.

За нормативним документом НБУ [4] для оцінювання кредитоспроможності рекомендується використовувати інтегральний метод який передбачає комплексне використання системи економічних показників.

Як приклад, наведемо модель розрахунку інтегрального показника кредитоспроможності для великих і середніх підприємств в сфері торгівлі.

$$\text{ККП} = 2,094 + 0,389 \times (\text{ОА} : \text{ЗЗ}) + 0,466 \times (\text{ЗП} : \text{СР}) + 0,523 \times (\text{ВП} : \text{ЧЗ}) + 0,265 \times (\text{ПЗ} : \text{АП}) + 0,576 \times (\text{ПК} : \text{СР}) + 0,279 \times (\text{НА} : \text{АП}) + 0,237 \times (\text{ВП} : \text{ЧФ})$$

де, ОА – оборотні активи; ЗЗ – поточні зобов'язання і забезпечення; ЗП – запаси ; СР – собівартість реалізованої продукції; ВП – валовий прибуток; ЧЗ – чисті короткострокові і довгострокові зобов'язання; ПЗ – короткострокові і довгострокові зобов'язання; АП – сума активів підприємства; ПК – поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; НА – неопераційні активи; ЧФ – чисті фінансові витрати.

Модель інтегрального показника кредитоспроможності дозволяє враховувати як наявні моменти величини платіжних активів і платіжних зобов'язань так і фінансовий стан суб'єкта господарювання щодо рівня собівартості реалізованої продукції та валового прибутку.

В умовах сьогодні, які визначаються непередбаченими ситуаціями через військові дії та негараздами з фінансовим стан національної економіки управлінський аналіз кредитоспроможності суб'єктів господарювання є дуже важливим інструментом для побудови надійних відносин з кредиторами.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>

2. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: Наказ Мінекономіки № 14 від 19.01.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>

3. Методичні рекомендації щодо проведення аналізу фінансового стану підприємства-боржника при отриманні відстрочок (розстрочок) Лист ДПА України від 15.06.1998 № 7141/10/20-0017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v7141225-98#Text>

4. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Національного банку України від № 351 30.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>

5. Порядок проведення аналізу фінансово-господарського стану суб'єктів господарювання щодо наявності ознак фіктивного банкрутства, доведення до банкрутства, приховування стійкої фінансової неспроможності, незаконних дій у разі банкрутства: Наказ Міністерства юстиції України № 3105/5 від 10.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0872-20#Text>

6. Цаль-Палко Ю. С., Мороз Ю. Ю., Суліменко Л. А. Фінансовий аналіз : підручник. Вид. 5-е, допов. Житомир: Рута, 2012. 609 с.

Пилипчук О.А., 1 курс, група ООМ-11, магістрант
Науковий керівник - Чижевська Л.В., д.е.н., проф.,
професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»

Система аналітичних показників як метод контролю публічних закупівель

Публічні закупівлі є важливим регулятором у системі державного управління, який дозволяє здійснювати планування необхідних потреб та пошук шляхів їх забезпечення забезпечуючи максимальну ефективність використання наявних фінансових ресурсів. Публічні закупівлі охоплюють всі сфери діяльності держави. Фактично, можна сказати, що публічні закупівлі є не лише системою забезпечення державних установ необхідними ресурсами, а й важливою ланкою системи організації та управління в межах держави. Враховуючи їх роль, а також зростання обсягів публічних закупівель дана тема має важливе значення як для суб'єктів господарювання, так і для держави.

На сьогоднішній день публічні закупівлі залишаються одним з основних об'єктів наукових досліджень та дискусій у сфері фінансування державного сектору. Даний напрям пройшов через цілу низку реформ з моменту становлення незалежності України, а найвагоміші зміни відбулися декілька років тому, коли була підписана Угода про Асоціацію з ЄС і в Україні почали використовувати європейський досвід публічних закупівель та імплементувати його у вітчизняне законодавство.

Проте, хоч ми і перейняли основну частину досвіду європейських держав, однак потреба в аналізі та контролі все більше загострюється у зв'язку зі зростанням кількості закупівель, відсутністю достатньої кількості фахівців та досі остаточно не вирішеною проблемою корупції. На нашу думку, варто розробити абсолютно новий підхід до контролю публічних закупівель, а саме – розробити систему аналітичних показників та інтегрувати її до електронної системи закупівель «Prozorro», щоб система в автоматичному режимі виявляла потенційно сумнівні закупівлі (замовників, постачальників) на макрорівні.

«Що може дати така система?» та «Як саме її розробити?» - ось два головні питання, на які необхідно в першу чергу надати відповідь. Дана система дозволить автоматизувати частину аналізу і таким чином збільшити кількість закупівель, які будуть перевірятися системою, аніж у порівнянні з тими обсягами, які можуть охопити контролюючі органи. Це дозволить збільшити відсоток виявлених правопорушень. Щодо того як розробити таку систему - це питання для подальших досліджень. З урахуванням того, що система буде розраховувати цілий ряд показників виходячи з даних про замовників, постачальників і закупівлі – необхідно визначити, що це будуть за показники та порядок їх розрахунку.

Перш за все визначимо, що саме буде аналізуватися та конкретно для яких цілей. Основними об'єктами, які можна досліджувати за допомогою аналізу, є наступні: 1) кількість проведених замовником закупівель та відсоток відмінених шляхом відхилення всіх пропозицій в них – простий показник, який буде розраховуватися як відношення кількості відмінених закупівель замовника до їх загальної кількості; 2) середній показник економії коштів в закупівлях – відношення різниці планової та фактичної вартості закупівлі до планової; 3) структура переможців закупівель для окремого замовника (для перевірки, чи не перемагає один постачальник у переважній більшості закупівель замовника). [1]

Вищенаведений перелік показників не є вичерпним, однак це базові показники, які можуть використовуватися як індикатори ризику. Наприклад, перевищення першого показника розробленого нормативного значення потенційно може означати, що замовник хоче придбати товар у виключно певного постачальника, визначення середнього показника економії коштів по класам закупівлі та порівняння його з окремими закупівлями в теорії дозволить виявляти перевитрачання коштів, а третій показник – недобросовісну конкуренцію (особливо якщо при здійсненні перевірки виявиться, що пропозиції інших постачальників були відхилені замовником неправомірно).

При розробці системи автоматичного розрахунку аналітичних показників як індикаторів ризику, варто звертати увагу не лише на наведені вище показники, але й на інші, зокрема: занадто низький чи занадто великий крок зменшення ціни під час проведення аукціону; постійна дискваліфікація одного постачальника або всіх окрім одного, який став переможцем та кількість поданих проти замовника скарг щодо порушення процедури проведення закупівлі.

При виявленні значних відхилень показників від їх середніх значень по предмету/процедурі закупівлі необхідно, щоб система маркувала такі закупівлі як потенційно сумнівні, а у разі відхилень одразу за групою показників – автоматично формувала запит на контролюючі органи щодо проведення перевірки.

Список використаних джерел:

1. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз публічних закупівель: методичні та практичні аспекти. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, грудень 2017. № 7(35). С. 65–71. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ecj.oa.edu.ua>

УДК: 658.631

Плахотнюк К.Р., магістрантка
Науковий керівник - Вареник В.М., к.е.н., доц.
Університет імені Альфреда Нобеля

Аналіз оборотних активів на підприємстві: теоретичні аспекти

Аналіз та прогнозування оборотних активів підприємства має важливе значення для ефективного управління його фінансовими ресурсами та забезпечення стабільності бізнесу. Комплексне дослідження складу, структури, розміщення та динаміки оборотних активів з метою оцінки ефективності їх використання та виявлення резервів для їх оптимізації - є аналізом оборотних активів підприємства. Його мета - оцінка ефективності використання підприємствами оборотних активів, виявлення резервів оптимізації та прийняття зважених бізнес-рішень щодо діяльності

Аналізуючи думки українських науковців щодо аналізу та прогнозування оборотних активів на підприємстві можна зазначити, що аналіз оборотних активів є важливим для будь-якого підприємства, він дозволяє виявити резерви покращення їх використання, оптимізувати структуру та мінімізувати ризики, пов'язані з їх втратою. В свою чергу прогнозування оборотних активів є важливою складовою фінансового планування підприємства. Прогнозування оборотних активів дозволяє підприємству приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо інвестування коштів, формування запасів, планування виробництва та збуту продукції. Для проведення прогнозування оборотних активів на підприємстві потрібно обирати метод, який найбільше підходить для специфіки діяльності підприємства. Найбільш поширеними методами прогнозування оборотних активів вважають трендовий аналіз, факторний аналіз та моделювання.

Основними завданнями аналізу оборотних активів є: оцінка складу та структури оборотних активів (визначення частки кожного елемента оборотних активів у їх загальній сумі; аналіз динаміки зміни структури оборотних активів за звітний період; виявлення відповідності структури оборотних активів галузевим нормам та специфіці діяльності підприємства.); оцінка ліквідності оборотних активів (розрахунок показників ліквідності; порівняння розрахованих показників з нормативними значеннями та показниками конкурентів; оцінка здатності підприємства закривати свої короткострокові зобов'язання шляхом оборотних активів.); оцінка ефективності використання оборотних активів (розрахунок показників оборотності оборотних активів; порівняння розрахованих показників з нормативними значеннями та показниками конкурентів; оцінка швидкості обороту оборотних активів та їх впливу на рентабельність підприємства.); виявлення резервів оптимізації використання оборотних активів (розроблення заходів щодо скорочення неліквідних активів; прискорення оборотності дебіторської заборгованості; оптимізація рівня товарних запасів; залучення альтернативних джерел фінансування.).

Аналіз стану активів є важливою для підприємств будь-якої форми власності і умов господарювання і за останній час вона стала особливо актуальною. Активи підприємства виступають контрольовані підприємством ресурсами, їх використання призводять до збільшення економічних вигод у майбутньому. Тому, методика оцінки стану активів повинна відповідати поставленій меті та включати відповідні інструменти [2].

Для проведення аналізу оборотних активів на підприємстві використовують інформацію з балансу підприємства (форма № 1), звіту про рух грошових коштів (форма №3), звіту про результати діяльності (форма №2) та інших бухгалтерських та управлінських звітів.

Серед методів аналізу оборотних активів виділяють горизонтальний, вертикальний, функціональний та факторний аналізи. Горизонтальний аналіз дозволяє порівнювати показники оборотних активів за звітний період та виявляти динаміку зміни показників. Тоді як за допомогою вертикального аналізу можна визначити частки кожного елемента оборотних активів у їх загальній сумі та оцінити структуру оборотних активів. Функціональний аналіз дозволяє оцінити, наскільки ефективно використовуються оборотні активи для виконання своїх функцій (забезпечення поточної діяльності та генерування прибутку). Для цього використовуються такі показники, як: коефіцієнт оборотності оборотних активів та період оборотності оборотних активів. Цей метод дозволяє оцінити, скільки часу в середньому потрібно підприємству для того, щоб обернути свої оборотні активи та отримати виручку від реалізації продукції. Факторний аналіз дозволяє визначити фактори, які впливають на зміну обсягу та структури оборотних активів. Для цього використовуються різні методи факторного аналізу, такі як метод множинної кореляції, метод дисперсійного аналізу тощо. Цей метод дає можливість глибше дослідити причини зміни оборотних активів та розробити заходи щодо їх оптимізації.

Для аналізу оборотних коштів використовуються показники: коефіцієнт оборотності що характеризує обсяг товарообігу (Т) в розрахунку на одну гривню середньої величини оборотних активів (ОАср). коефіцієнт оборотності також може бути розрахований діленням кількості днів аналізованого

періоду (Д) на тривалість одного обороту в днях (Дод). Доцільно використовувати для оцінки рівня ефективності використання ресурсів підприємства.

Тривалість одного обороту в днях (Тод) являє собою відношення середнього залишку оборотних коштів (ОАср) до одноденного товарообігу за аналізований період (Тодн). Даний показник також називають часом обігу оборотних коштів, і чим швидше оборотні кошти роблять кругообіг, тим краще і ефективніше вони використовуються.

Коефіцієнт закріплення (завантаження) оборотних коштів (Кз) зворотний коефіцієнту оборотності, показує величину оборотних коштів на 1 грн. реалізованих товарів. Аналіз показника Кз дає змогу оцінити ефективність використання оборотних коштів, виявити резерви для оптимізації використання оборотних коштів та прогнозувати потребу в оборотних коштах.

Рентабельність оборотних активів (Роа) є узагальнюючим показником ефективності їх використання, і визначається як співвідношення чистого прибутку (Чп) або іншого фінансового результату до середньої величини оборотних активів. Аналіз Роа може бути корисним інструментом для інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін, які хочуть оцінити фінансовий стан та ефективність компанії.

Таким чином, аналіз оборотних активів є важливим інструментом для підприємства, який дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів підприємства, виявити резерви для оптимізації використання оборотних активів, попередити виникнення фінансових проблем, підвищити рентабельність підприємства та збільшити його конкурентоспроможність.

Список використаних джерел

1. Ганін В., Філатова М. Контроль та аналіз оборотних активів підприємства та шляхи їх удосконалення. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://molodyvchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1336>
2. Брагіна О.С., Романовський В.О. Аналіз стану активів підприємства. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://economics.net.ua/files/archive/2021/No5/13.pdf>.
3. Лебедева А.М. Методичні аспекти аналізу ефективності використання оборотних активів підприємства. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://zt.knute.edu.ua/files/2015/%E2%84%961\(78\)/uazt_2015_1_9.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2015/%E2%84%961(78)/uazt_2015_1_9.pdf)
4. Сікетіна Н.Г., Іпатова А.П., Овод М.А. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6d87a740-8b75-4990-88bf-e2996e9c1360/content>

УДК 657.37

Поліщук І.Р., к.е.н., доц., доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Куліш Н.В., 1 курс, група ЗОО-23-М, магістрант
Державний університет «Житомирська політехніка»

Переваги та недоліки складання інтегрованої звітності як інструменту розкриття інформації про діяльність підприємства

На фоні зростання процесів євроінтеграції та кризової ситуації економічної системи, досить актуальним є пошук нових інструментів корпоративного управління, які базуються на використанні інформації стосовно стратегічної, виробничої, соціальної, екологічної, управлінської діяльності суб'єкта господарювання. Виникає потреба у підвищенні ефективності фінансово-господарської діяльності на підставі удосконалення управління виробництвом, створення конкурентоздатної продукції та залучення інвестицій. Для цього необхідно створити таку інформаційну систему, яка здатна задовольнити запити всіх зацікавлених користувачів для обґрунтування та прийняття управлінських рішень, інструментом якої виступає інтегрована звітність. Крім того, фінансова звітність не відповідає тому рівню прозорості та підзвітності бізнесу, який прагнуть бачити зацікавлені сторони, зокрема, інвестори хочуть мати перспективну інформацію про стратегію, бізнес-моделі та здатність компанії створювати стійку довгострокову вартість, бажання та можливості реалізації масштабування рентабельного бізнесу та щорічно оновлювати асортимент продукції, товарів, робіт, послуг із застосуванням сучасних методів маркетингової політики.

Вважаємо, що поняття «інтегрована звітність» слід розглядати як зовнішню звітність підприємства, яка містить фінансові та нефінансові показники, що характеризують використання фінансового, природного, інтелектуального, соціального, благодійного та інших видів капіталу відповідно до концепції сталого розвитку, що дозволяє сформулювати уявлення про поточний стан зовнішніх і внутрішніх факторів, що формують вартість бізнесу та перспективи їх змін у майбутньому для зацікавлених користувачів.

Відповідно до Міжнародного стандарту «Концептуальні основи міжнародної інтегрованої звітності» «інтегрована звітність – це процес, заснований на інтегрованому мисленні, в результаті якого створюється періодичний інтегрований звіт підприємства про створення вартості протягом довгого часу і пов'язаних з ним документів, які стосуються аспектів створення вартості» [1].

Недоліками складання інтегрованої звітності можуть бути наступні: превалювання фінансової над нефінансовою інформацією, що фактично означає дублювання фінансової звітності і недостатнє забезпечення інформацією в розрізі окремих бізнес-процесів (оптимізація їх тривалості та продуктивність понесених витрат на їх здійснення), роботи з клієнтами (щодо надання знижок, організація акційних програм, що в цілому сприяє покращанню репутації компанії і призведе до приросту доходів внаслідок вдало проведеної маркетингової політики); кадрової політики (оприлюднення результатів анонімного опитування щодо задоволеності персоналу умовами праці, рівнем зарплати, тривалістю робочого дня, можливостями підвищувати кваліфікацію, можливістю оприлюднення та впровадження раціоналізаторських пропозицій щодо покращання організації роботи підприємства) та змін організаційної структури (темпи зростання чисельності працівників, підрозділів і заробітної плати персоналу, контроль комунікаційних зв'язків між підрозділами, що забезпечить своєчасне виконання окремих операцій та швидке повідомлення про наявні відхилення в ході виконання технологічного процесу для усунення недоліків і запуску наступної операції з мінімальними простоями).

Відчутними перевагами складання інтегрованої звітності є розкриття деталізованої інформації про корпоративні відносини (зміни у статутному капіталі протягом року, результати операцій з викупу та розміщення акцій власної емісії, структура власного капіталу та перспективи залучення нових акціонерів до розвитку та масштабування діяльності підприємства), про наявність судових спорів в розрізі клієнтів та постачальників, податкових органів, працівників, акціонерів, що підтвердить платіжну дисципліну підприємства, виконання ним договірних зобов'язань для окреслення перспектив подальшої співпраці в майбутньому.

Кожне підприємство має спеціалізацію щодо основного виду діяльності відповідно до КВЕД, водночас перегляд існуючих та розширення щороку їх переліку дозволить обрати пріоритетні з найбільшою рентабельністю, що призведе до досягнення нових темпів зростання чистого прибутку і створення можливостей витрачання коштів на соціальний розвиток регіону, природоохоронні заходи, благодійність тощо.

Отже, сутність інтегрованої звітності полягає у поєднанні фінансової та нефінансової інформації, що відображає здатність підприємства створювати й підтримувати свою вартість у коротко-, середньо- та довгостроковому періоді. Інтегрована звітність повинна включати всі суттєві дані про стратегію підприємства, корпоративне управління, показники діяльності та його перспективи з відображенням економічного, соціального та екологічного середовища.

Список використаної літератури:

1. Міжнародний стандарт інтегрованої звітності. URL: http://integratedreporting.org/wpcontent/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONALIR-FRAMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf.

УДК 657

Поліщук І.Р., к.е.н., доц., доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Пилипчук А.О., 1 курс, група ЗОО-23-М, магістрант
Державний університет «Житомирська політехніка»

Сучасні підходи до розкриття інформації про екологічну відповідальність у звітності відповідно до концепції сталого розвитку

Радіаційне забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, урбанізаційні процеси з концентрацією промислових підприємств призвели до негативних наслідків діяльності суб'єктів господарювання на навколишнє середовище, флору і фауну, здоров'я людей та тривалість їх життя. Тому постала необхідність виокремити екологічну відповідальність в частині оприлюдненої інформації для громадськості про вплив результатів діяльності підприємства на довкілля, повноту сплати податків та виконання поточних та капітальних робіт щодо відновлення земельних, водних ресурсів, тваринного і рослинного різноманіття.

Екологічна відповідальність відповідно до концепції сталого розвитку підприємства проявляється у достовірному наданні інформації у звітності про обсяги спожитих ресурсів (електроенергії, паливно-мастильних матеріалів, водних і лісових ресурсів тощо) в господарській діяльності, нарахування зобов'язань щодо сплати екологічного і земельного податків, рентних платежів, оцінку при надходженні придбаних активів для природоохоронних заходів та їх використання за призначенням і застосування для них найдоцільніших методів нарахування амортизації відповідно до інтенсивності їх використання; доходи і витрати, що виникли внаслідок природоохоронної діяльності. Особливої уваги потребує організація бізнес-процесів із забезпеченням мінімізації забруднення повітря, води, ґрунтів, збереження існуючого біорізноманіття.

Звітність за користувачами інформації про екологічну відповідальність поділяється на зовнішню та внутрішню. Фінансова, податкова, статистична звітність та Звіт про платежі на користь державі є видами зовнішньої звітності щодо екологічної відповідальності за нарахованими зобов'язаннями за екологічним податком та рентною платою тощо. Ця інформація дозволяє перевірити зацікавленим користувачам повноту відображення податкових надходжень до Державного бюджету від ресурсовикористання відповідно до оприлюднених обсягів господарської діяльності.

Екологічна відповідальність може бути представлена такими об'єктами бухгалтерського обліку: витрати на організацію безпечних умов праці для працівників, доходи від реалізації органічної продукції, надання послуг, виконання робіт природоохоронного значення; необоротні матеріальні активи для виміру викиду шкідливих речовин в навколишнє середовище та їх амортизація, рентна плата за використання води, надр загальнодержавного і місцевого значення, лісових, водних ресурсів; екологічний податок, земельний податок, витрати на природоохоронні заходи, в тому числі на рекультивацію земель тощо. Фактично об'єкти бухгалтерського обліку екологічної відповідальності представлені активами, зобов'язаннями, витратами та доходами, тому господарські операції з ними обов'язково підлягають розкриттю у фінансовій звітності.

Методичними рекомендаціями зі складання звіту про управління регламентовано за напрямом "Екологічні аспекти" наводити інформацію щодо впливу діяльності підприємства на навколишнє середовище, залежно від галузі, в якій функціонує підприємство та від заходів з охорони довкілля і зменшення впливу діяльності підприємства на навколишнє середовище. За цим напрямом рекомендується розкривати показники, що характеризують: раціональне використання води; управління відходами; викиди парникових газів; споживання енергії тощо [1]. Пропонуємо дані обсяги спожитих природних ресурсів у звіті про управління розглядати в контексті економії та перевитрачання, а обсяги зворотних і незворотних відходів за класами та викидів з визначенням наслідків шкідливого впливу діяльності підприємств на довкілля відповідно до галузевих особливостей відходомісткого та/або викидомісткого технологічного процесу.

Внутрішня звітність про екологічну відповідальність повинна розкривати інформацію про загальний розмір, структуру витрат на заходи природоохоронного характеру та відновлення природних ресурсів внаслідок їх здійснення, ступінь впровадження екологічно чистих технологій та їх ефективність при досягненні зменшення викидів та відходів та зростанні попиту споживачів на екологічно чисту продукцію і рентабельність підприємства.

Розкриття і оприлюднення екологічних аспектів діяльності та платіжної дисципліни щодо сплати екологічного податку і рентної плати у звітності підприємства свідчить про високий рівень відповідальності керівництва за стан та збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь, дотримання вимог до кондиційності продукції, дозволяє збільшити вкладення інвесторів та оновить список потенційних споживачів безпечної, корисної та якісної продукції.

Список використаної літератури:

1. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління: затверджено Наказом Міністерства фінансів України: станом на 07 грудня 2018 року: № 982 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18>

УДК 311

Поліщук І.Р., к.е.н., доц., доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Татарчук А.М., 1 курс, група ФБС-9, студентка
Державний університет «Житомирська політехніка»

Екзит-пол як вид спостереження: поняття, порядок організації та переваги проведення

Прагнення громадськості одержати достовірну статистичну інформацію у стислі строки про результати виборів до оголошення офіційних результатів підрахунку бюлетенів призводить до необхідності виділення грошових коштів для організації і проведення екзит-полу. Для запобігання упередженості оприлюдненого звіту про проведений екзит-пол організації повинні надати доступ про джерела фінансування даного проєкту, а також дані про обстежені одиниці вибіркової сукупності. Екзит-пол – це заплановане науково організоване опитування виборців про результати волевиявлення після його проведення. Якщо ідентифікувати місце екзит-полу в загальній класифікації статистичного спостереження, то за ступенем охоплення одиниць сукупності є несучільним (вибірковим), за часом проведення – періодичним, за рівнем реєстрації – первинним.

Екзит-пол виконує наступні функції: 1) контрольну (громадський контроль за дотриманням правил проведення виборів та їх офіційними результатами, що свідчить про відкритість і прозорість виборчої системи та домінування демократичних засад в суспільстві); 2) прогнозну (надає прогнозні дані про попередні результати голосування з обов'язковим оприлюдненням в засобах масової інформації); 3) формує психологічний портрет електорату щодо вікової структури та його переваг щодо кандидатів в кожному регіоні; 4) на основі аналізу виявлених труднощів з проведенням опитування формує подальші наукові розробки щодо організаційних та методологічних аспектів проведення соціологічних опитувань для підвищення достовірності результатів та пришвидшення їх підрахунків, економії грошових коштів, оптимізації матеріально-технічного забезпечення та персоналу.

Традиційна, найпоширеніша методика проведення екзит-полу зазнала мало змін з часів винаходу методу. Як правило, класичний підхід передбачає заповнення анкети на виході з виборчої ділянки, коли людина відповідає на питання, за кого вона проголосувала, або імітацію голосування. У другому випадку в коробку, що імітує урну, виборці кидають заповнену анкету у вигляді бюлетеня – така методика дозволяє зберігати конфіденційність і таємницю голосування, а також знівелювати погіршеність і зменшити можливі помилки [1, С. 75].

Важливе значення має організація внутрішнього контролю за проведенням екзит-полу для запобігання розповсюдженню недостовірної інформації про виявлені порушення в ході його проведення, що викривлюють прогнозні результати виборів.

Під час виборів в 2019 році дослідницькі організації додатково проводили внутрішні перевірки якості роботи власних опитувальних мереж. Контроль проводився протягом усього дня голосування, а його результати регулярно повідомлялися в центральний офіс. Контроль проводився методом візуального спостереження, причому особлива увага приділялася таким моментам: 1. Наявність двох інтерв'юерів з помітними бейджиками і скриньками для збору опитувальників на виході виборчої ділянки. 2. Використання процедури таємного голосування. 3. Дотримання кроку відбору. 4. Реєстрація відмов [2, С. 29].

Екзит-пол як вид вибіркового статистичного спостереження охоплює значний обсяг інформації, що розташований в різних регіонах, а інформацію про результати цього опитування потрібно подати в центр зведення соціологічного опитування для подальшої обробки.

З огляду на те, що екзит-пол відноситься до вибіркового спостереження, то достовірність результатів його проведення залежить від наступних факторів: 1) наявність або відсутність помилок при реєстрації даних респондентом через неуважність; 2) повнота обсягу даних та своєчасність їх передачі; 3) неадаптований для швидкого читання формат анкети з дрібним шрифтом; 4) технічні проблеми в разі нестабільного інтернету при заповненні на гаджетах; 5) порушення правил репрезентативності вибірки щодо дослідженої питомої чисельності респондентів на кожній виборчій ділянці відповідно до планової загальної чисельності виборців.

Результати екзит-полу дозволяють підтвердити фактичну явку виборців на ділянках у всіх регіонах при застосуванні механічного вибіркового способу (наприклад, кожного 20-того громадянина) або опитуванні щогодини для максимального охоплення очікуваної вибіркової сукупності та питомої ваги вибіркової сукупності у генеральній, проаналізувати як результати голосування під час виборів, так і готовність або відмову електорату брати участь у добровільному опитуванні щодо волевиявлення під час виборів, доцільність даного методу опитування в подальшому з точки зору менталітету в разі переважання негативних відповідей на пропозицію щодо участі у екзит-полі.

Список використаної літератури:

1. Арабаджиев Д.Ю. Аналіз використання методів ШСПГ та екзитполу в рамках громадської моніторингової діяльності під час виборів в Україні [Електронний ресурс] / Д. Ю. Арабаджиев // Грані. - 2015. - № 10(1). - С. 74-78. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2015_10_16.

2. Грушецький А., Паниотто В., Харченко Н. Методика і технологія проведення національного екзит-полу 2019 на президентських і парламентських виборах. [Електронний ресурс]. - Режим доступу <https://dif.org.ua/uploads/pdf/1180679483644fc44e35be87.11190972.pdf>.

Соловей А.О., IV курс, гр. ОО-5, ФБСО
Науковий керівник – Жиглей І.В., д.е.н., проф.,
професор кафедри інформаційних систем в управлінні і обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»

Оптимізація бухгалтерського обліку заробітної плати: порівняльний огляд програмних продуктів в Україні та Польщі

У сучасному динамічному бізнес-середовищі ведення бухгалтерського обліку є критичним аспектом успішного функціонування будь-якої компанії. Вибір відповідної бухгалтерської програми може значно спростити та раціоналізувати цей процес, забезпечуючи точність, ефективність та відповідність нормативним вимогам.

Ефективне управління фінансами та персоналом неможливе без правильно організованого обліку заробітної плати. Цей аспект стає особливо важливим для підприємств, що прагнуть до оптимізації своїх ресурсів та підвищення рентабельності. Україна та Польща, як країни з розвиненими бізнес-процесами, пропонують широкий спектр програмних продуктів для вирішення цієї проблеми та систематизації відповідних даних. Адже недосконале відображення і нарахування заробітної плати тягне за собою значну кількість помилок, наприклад, порушення в розрахунках податку на доходи фізичних осіб, єдиного соціального внеску і податку на прибуток, що, в свою чергу, при значних відхиленнях може призвести до штрафних санкцій, тобто зростання додаткових витрат. Програмні продукти значно полегшують роботу бухгалтерів, дозволяючи їм автоматизувати рутинні завдання, зекономити час та мінімізувати ризик помилок.

Український ринок програмних продуктів для обліку заробітної плати пропонує різноманітні рішення, найбільш поширеними з яких є My Electronic Document (MEDoc), MASTER, SMARTFIN.UA, BAF (Business Automation Framework) тощо.

My Electronic Document (MEDoc) – українська бухгалтерська програма, яка має модульну структуру, що робить його гнучким та адаптивним до потреб вашого підприємства. MEDoc значно полегшує ведення бізнесу за рахунок двох ключових функцій: 1) електронний документообіг, що дозволяє швидко та зручно обмінюватись документами з контрагентами, створення та надсилання електронних рахунків-фактур, податкових накладних, актів приймання-передачі та інших документів; 2) онлайн-подання звітності до контролюючих органів Державної податкової служби України, Пенсійного фонду України тощо.

MASTER – це універсальне програмне забезпечення, розроблене для ефективного управління малими та середніми підприємствами, а також бюджетними установами. Завдяки зручному інтерфейсу користувач може швидко адаптуватись до системи. MASTER дозволяє вести бухгалтерський облік для значної кількості юридичних осіб. Програма автоматично веде облік операцій, реєструє документи та формує фінансову звітність.

BAF (Business Automation Framework) – сучасний продукт на українському ринку бухгалтерських програм, який підлаштовується під будь-яку сферу діяльності та організаційно-правову форму суб'єкта господарювання. BAF об'єднує в собі декілька видів програмного забезпечення: BAS ERP (для опису бізнес процесів), BAS Бухгалтерія ПРОФ (для ведення бухгалтерського і податкового обліку), BAS Управління торгівлею і BAS Роздрібна торгівля (для автоматизації процесів продажу оптової і роздрібною торгівлі), BAS Документообіг КОРП (допомагає налагодити процеси ведення документообігу в електронному вигляді та формування фінансових звітів) [1].

SMARTFIN.UA – це інноваційне рішення, яке революціонує ведення обліку для фізичних осіб-підприємців. Доступ до сервісу можливий на будь-якому мобільному пристрої, дає можливість об'єднати всі свої ФОП в одному аккаунті, автоматично розділяє дані для кожного ФОП, що гарантує точність та надійність обліку, пропонує широкий спектр функцій для ведення обліку [2].

Ринок бухгалтерського програмного забезпечення Польщі відрізняється високим рівнем конкуренції та налічує понад 30 різноманітних продуктів. Серед них чотири системи здобули найбільшу популярність серед обліковців: Rewizor GT; Comarch ERP Optima Księgowość; Symfonia Finanse i Księgowość; 360° Księgowość [3].

Rewizor GT – професійна фінансово-бухгалтерська система для малих і середніх підприємств. Програма заснована на вимогах Закону про бухгалтерський облік Польської Республіки і адаптована до вимог Європейського Союзу. Має повний набір функцій, необхідних для ефективного ведення від адміністрування планів рахунків, через призначення та облік, управління розрахунками, до роботи з основними засобами та ведення розрахунків з працівниками.

Comarch ERP Optima Księgowość – забезпечує автоматизацію та інтеграцію основних бізнес-процесів підприємства. Підтримує зберігання всієї контактної інформації про клієнта, формує історію замовлень та дає можливість контролювати їх реалізацію та відвантаження, перевіряє дебіторську заборгованість.

Програма дозволяє вести облік товарно-матеріальних цінностей на складах, управляти їх рухом та запасами. За допомогою технічного забезпечення доступно відстежувати свої проекти, призначати завдання та контролюйте їх виконання.

Symfonia Finanse i Księgowość – програма дозволяє налаштувати її функціонал відповідно до специфіки та вимог конкретного бізнесу. Пропонує гнучкі цінові плани та доступні варіанти ліцензування. Забезпечує автоматизацію основних бухгалтерських та фінансових операцій, вести бухгалтерський та податковий облік, управляти грошовими потоками, формувати звітність. Програма регулярно оновлюється відповідно до змін у польському законодавстві.

360° Księgowość – продукт ведення обліку для фізичних осіб підприємстві. Основні переваги: дозволяє інтегруватися з іншими інструментами, які використовують в роботі, наприклад, з інтернет-магазином або системою онлайн-платежів. Гарантує високий рівень безпеки, часті оновленням програмного забезпечення та швидке реагування на будь-яку незвичну активність. Надає безкоштовний доступ до сервісу протягом 6 місяців.

Порівняльний аналіз програмних продуктів для бухгалтерського обліку заробітної плати може включати функціональні можливості, інтеграцію з іншими системами, вартість, підтримку та оновлення.

Щодо аналізу спільних характеристик, а також переваг двох ринків програмних продуктів можна виділити таке: 1) кожна програма сформована під ведення бухгалтерського обліку в цілому по компанії, і в тому числі, в розрізі розрахунків з працівниками та проведення утримань з їх заробітної плати; 2) здатність програм інтегруватись з іншими системами, такими як CRM, ERP та POS, що дозволяє синхронізувати дані про клієнтів, касові операції та забезпечує централізоване управління даними; 3) кожна програма має здатність генерувати звітність підприємства та подавати її до відповідних контролюючих органів, що скорочує час на її формування та зменшує ймовірність помилок та; 4) програмні ресурси оснащенні модулем технічної підтримки та мають функцію навчання користувачів для скорішої адаптації до системи; 5) обрані програми забезпеченні хмарним середовищем, яке дозволяє в будь-який момент скористатись сервісом.

Також, як польські, так і українські бухгалтерські програми адаптовані під вимоги відповідного національного законодавства. Прагнуть мати зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс для користувачів. Забезпечують схожий функціонал, необхідний для ведення бухгалтерського обліку, складання звітності, розрахунку заробітної плати тощо.

Великою різницею між українським і польським програмним забезпеченням є його вартість. Ціна за програмну систему визначається за декількома факторами, такими як: 1) функціонал (залежить від обраної версії програми, звичайний тариф з обмеженим колом функцій, до професійних бухгалтерів без жодних лімітів); 2) кількість модулів (програми дають можливість придбати необхідний функціонал для підприємства, чи то обмін електронними документами з контрагентом, чи то подання звітності до всіх державних органів); 3) час використання програми (технічні можливості можуть бути надані через послуги погодинно, помісячно або на рік). Таким чином, середня вартість одного модуля української програми коливається в межах від 1200,00-1800,00 грн./рік, в той час коли продукт польського виробництва оцінюється в межах 700 злотих/рік (приблизно 7 тис. грн.).

При виборі програми важливо врахувати: 1) розмір підприємства (для великих підприємств є більш зорієнтовані MEDoc, MASTER, BAF, Rewizor GT; Comarch ERP Optima Księgowość; Symfonia Finanse i Księgowość, в той час як SMARTFIN.UA, 360° Księgowość найкраще розкривають свій функціонал для ведення малого бізнесу, ФОП); 2) функціонал, якого потребує підприємство: слід враховувати можливість придбання окремого модуля обліку, а не всього проекту; 3) аналіз ціни запропонованих програм на ринку; 4) перевірка на сумісність та можливість синхронізації з іншими програмами, які використовує ваше підприємство; 5) ознайомлення з інтерфейсом програми, наскільки він зручний саме для вас чи існує підтримка користувачів та допомога з ознайомленням з програмою.

Отже, оптимізація бухгалтерського обліку заробітної плати через використання програмних продуктів є важливим критерієм підвищення ефективності управління підприємства в цілому, як в Україні, так і в Польщі. Використання сучасних бухгалтерських програм дозволяє автоматизувати процеси обліку заробітної плати, зменшуючи час і ресурси, необхідні для цього, та забезпечуючи точність і надійність обліку. Крім того, це дозволяє швидше реагувати на зміни в законодавстві та вимогах регулюючих органів, що важливо для забезпечення дотримання правил і зменшення ризиків для підприємства. Такий підхід сприяє підвищенню ефективності та конкурентоспроможності бізнесу в умовах сучасного ринкового середовища

Список використаної літератури:

1. Що таке Business Automation Software і його різновиди. – Режим доступу: <https://www.netsoft.com.ua/articles-soft/bas-news/chto-takoe-business-automation-software-i-jego-raznovidnostiU.html>
2. Топ-10 програм для спрощення бухгалтерського обліку. – Режим доступу: <https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/buhgalterski-novini/top-10-program-dlya-sproshennya-buhgalterskogo-obliku/>
3. З чим працює самостійний бухгалтер у Польщі: звіти, податки, програми. – Режим доступу: <https://finacademy.net/ua/materials/article/z-chim-pracyuye-samostijnij-buhgalter-u-polshi-zviti-podatki-programi>

УДК 657.446

Цегельник Н.І., кандидат економічних наук, доц.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліський національний університет

Ризики обліку об'єктів оподаткування податку на додану вартість

Ринковим умовам господарювання притаманні невизначеність, нестабільність, конфліктність, активізація інтересу до ризиків. Ризик означає усвідомлену можливість небезпеки, дію з надією на успіх і позитивний результат.

Законодавче визначення підприємницької діяльності свідчить, що бізнес здійснює господарську діяльність на власний ризик з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. При цьому власники суб'єктів господарювання самостійно формують програми діяльності, здійснюють вибір постачальників і споживачів продукції, що виробляється та забезпечують залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів необхідних для бізнесу і встановлюють ціни на продукцію та послуги [1].

Підприємницький ризик завжди характеризується можливістю втрачання ресурсів чи недоотриманням доходів як для суб'єкта господарювання, так і для держави та територіальних громад.

Значну частку серед ризиків в бізнесу становлять податкові ризики які на законодавчому рівні по відношенню до держави трактуються як вірогідність порушення податкового законодавства платниками податків, внаслідок чого можливі втрати податкових надходжень до бюджетів.

В сфері обліку об'єктів оподаткування та нарахування ПДВ ризик порушення норм податкового законодавства – це ймовірність складення та надання податкової накладної з порушенням Податкового кодексу України для реєстрації в ЄРПН за наявності об'єктивних ознак неможливості здійснення операції з постачання товарів/послуг, та/або ймовірності уникнення платником ПДВ виконання свого податкового обов'язку [3; 4].

Податковий ризик в сфері ПДВ – це ймовірність не виконання (неналежного виконання) суб'єктами господарювання податкового обов'язку, підтверджена сукупністю наявної бухгалтерської і податкової інформації.

Податкові ризики з ПДВ виявляються шляхом використання наступних інструментів:

- поточний податковий моніторинг і податкова діагностика одержаної інформації про об'єкти оподаткування платника податку з ПДВ;
- електронний контроль даних податкових накладних за ЄРПН. Електронний контроль ризиків в сфері ПДВ здійснюється шляхом встановлення відповідності платника податків критеріям ризиковості, переліку показників, за якими визначається позитивна податкова історія та ризиковості здійснення операцій;
- податковий контроль достовірності інформації податкової звітності під час податкових перевірок.

Показниками позитивної податкової історії платника ПДВ є:

- 1) податкове навантаження на обсяги постачання товарів/послуг за умови, що його рівень становить більше 0,05:

$$\text{ПН} = \text{СП} : \text{ОП} > 0,05$$

де, ПН – податкове навантаження; СП – сума податків; ОП – обсяги постачання.

- 2) сума ПДВ поточного місяця (ПСП) менша ніж розрахована сума максимальної величини ПДВ (МВП)

$$\text{МВП} = \text{НСП} \times 1,4; \text{ПСП} < \text{МВП}$$

де, НСП – найбільша сума ПДВ у попередніх місяцях.

Податковий ризик пов'язаний з податковою вигодою суб'єктів господарювання і втратами бюджетів держави і територіальних громад.

Податкові вигоди і податкові втрати визначаються сумою зменшення податкових зобов'язань або збільшенням податкового кредиту від недостовірного відображення господарських операцій. При цьому відбувається формування рівновеликих сум податкових вигод для суб'єктів господарювання і втрат податкових надходжень в державному бюджеті і місцевих бюджетах.

Ризики в обліку об'єктів оподаткування податку на додану вартість виникають відносно господарських операцій, які здійснюються з вигодонабувачами, транзитерами та суб'єктами господарювання які виконують функції «податкових ям» [8; 5].

Вигодонабувач – суб'єкт господарювання який за рахунок відображення в бухгалтерському обліку, податкових накладних і податковій звітності недостовірних даних про господарські операції з використанням вигодотворюючих (податкових ям) та вигодотранспортуючих суб'єктів (транзитерів) отримує необґрунтовану податкову вигоду.

Вигодотранспортуючий суб'єкт (транзитер) - суб'єкт господарювання що здійснює посередницьку функцію між вигодонабувачем та податковою ямою. При цьому, у транзитера сума задекларованих податкових зобов'язань дорівнює сумі податкового кредиту або незначно їх перевищує (в межах 0,5 %) та відсутня реальна господарська діяльність.

Різновидом вигодотранспортуючого суб'єкта господарювання може бути зустрічний транзитер який надає послуги з підміни товарів, що реалізуються іншим господарюючим суб'єктам.

Вигодоформуючий суб'єкт (податкова яма) - суб'єкт господарювання який не відображає або відображає і не сплачує податкові зобов'язання з ПДВ при відповідному декларуванні його контрагентом податкового кредиту без реальної господарської операції та формування податкового кредиту з ознаками ризику.

Одним із різновидів схем мінімізації зобов'язань ПДВ є штучне перенесення бази оподаткування від підприємств виробників товарів/послуг безпосередньо або через кілька ланок суб'єктів господарювання до учасників ухилення від оподаткування.

В основі цього різновиду ухилення від податкового зобов'язання з ПДВ, є первинний продаж об'єктів діяльності виробниками за цінами які значно нижчі діючих на ринку. Натомість, задіяні посередники здійснюють реалізацію цих товарів і послуг уже за ринковими цінами, перекривають суми власних податкових зобов'язань неправомірно сформованим податковим кредитом, джерелом якого є податкові ями і зустрічні транзити [7].

Для встановлення податкових ризиків з ПДВ використовуються інформаційні ресурси бухгалтерського обліку, зокрема:

- договори з покупцями та постачальниками;
- первинні документи щодо постачання/придбання товарів/послуг, зберігання і транспортування, навантаження, розвантаження продукції, складські документи (інвентаризаційні описи), у тому числі рахунки-фактури/інвойси, акти приймання-передачі товарів (робіт, послуг) з урахуванням наявних типових форм та галузевої специфіки, накладні;
- розрахункові документи та/або банківські виписки з особових рахунків;
- документи щодо підтвердження відповідності продукції (декларації про відповідність, паспорти якості, сертифікати відповідності), наявність яких передбачено договором та/або законодавством;
- дані рахунків бухгалтерського обліку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 70 «Доходи від реалізації», 64 «Розрахунки за податками й платежами» в частині розрахунків з ПДВ за нарахованими податковими зобов'язаннями і податковим кредитом.

Важливим інструментом для визначення достовірності об'єктів оподаткування з ПДВ є зустрічні звірки для підтвердження повноти дзеркального відображення операцій між суб'єктами господарювання що здійснюють постачання та придбання [6].

Одним із напрямів зниження рівня ризиковості має бути упорядкування відображення і розрахунків з ПДВ на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» для забезпечення тотожності інформації з податковою декларацією ПДВ.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Національна стратегія доходів до 2030 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf
3. Онищенко В. Критерії блокування податкових накладних для 2024 року: <https://buhplatforma.com.ua/article/7188-nov-kriter-blokuvannya-podatkovih-nakladnih>
4. Порядок зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних: Постановою Кабінету Міністрів України від 11 грудня 2019 р. № 1165 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1165-2019-%D0%BF#n12>
5. Порядок оцінки показників діяльності суб'єктів господарювання для розподілу платників податків за категоріями уваги: Наказ ДПА України від 24 липня 2006 р. N 430 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va430225-06>
6. Порядок проведення контролюючими органами зустрічних звірок: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 27.12.2010 № 1232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1232-2010-%D0%BF#Text>
7. Про застосування звичайної ціни при визначенні бази обкладення ПДВ у ході документальних перевірок: Лист Державна фіскальна служба; від 15.08.2016 № 27600/7/99-99-14-02-01-17 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v7600872-16#Text>
8. Рекомендований порядок взаємодії підрозділів ДФС при комплексному відпрацюванні податкових ризиків з податку на додану вартість: Наказ Державної фіскальної служби України 28.07.2015 р. № 543. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0543872-15#Text>

УДК 657

Шерстюк О.В., студентка 2 курсу гр. ОО-7, спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник - Лайчук С.М., к.е.н., доц.
доц. каф. інформаційних систем в управлінні та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»

Контроль розрахунків з підзвітними особами

Підзвітна особа – це працівник підприємства, якому надаються кошти для виконання службових обов'язків або певних витрат. Підзвітні кошти виділяються працівникові на певні цілі (наприклад, відрядження, придбання матеріалів, оплата послуг тощо). Звітування по коштах, виданих в підзвіт, має свої особливості:

1. **Обов'язковість звітування:** Працівник, який отримав кошти в підзвіт, повинен звітувати про їх використання згідно з установленими правилами та процедурами.

2. **Документальне підтвердження витрат:** При звітуванні працівник повинен надати документальне підтвердження всіх витрат, зроблених з отриманих коштів. Це може бути квитанція, рахунок-фактура або інший документ, який підтверджує факт витрачання коштів та їх призначення.

3. **Дотримання встановлених правил витрачання коштів:** Працівник повинен дотримуватися встановлених правил та обмежень щодо витрачання коштів. Наприклад, якщо кошти видані на конкретну ціль, вони повинні бути використані лише для цієї цілі.

4. **Терміни звітування:** Звітування про використання коштів в підзвіт повинно здійснюватися в установлені терміни. Зазвичай це звіт про витрачання коштів подається протягом певного періоду часу після закінчення відрядження або витрати.

5. **Складання звіту про використання коштів, а також документальне підтвердження витрат.**

Добові на відрядження є одним із головних аспектів для працівників, які вирушають за дорученням керівника, адже вони містять витрати, пов'язані з харчуванням та власними потребами працівника. Саме такі виплати допомагають і працівнику, і керівнику прийти до одної мети – виконання дорученої роботи.

Розглянемо зміни у нормативних документах, що регулюють порядок відряджень в Україні та за кордоном [1]. Звіти про використання коштів або електронних грошей, отриманих на відрядження або під звіт, мають бути підготовлені працівником, і подані в паперовому або електронному форматі з підтвердженням для перевірки. Для того, щоб здійснити відшкодування витрат добових, сума (витрати) не потребує документального підтвердження, але при цьому потрібен один або декілька документів, які підтверджують, що працівник відряджався з незалежних від нього причин.

Також можна підкреслити деякі зміни про відрядження за кордон, у наказі про відрядження маршрут поїздки потрібно буде надалі зазначати також у разі наявності пересадок на території України та/або інших іноземних держав з одного на інший транспортний засіб під час перебування в дорозі до відповідної держави відрядження та/або повернення до місця постійної роботи [2].

Перевірка використання коштів підзвітною особою є важливою складовою внутрішнього фінансового контролю підприємства. Щоб перевірити використання коштів підзвітною особою, можна виконати наступні кроки:

1. **Перевірка документів.** Перш за все, необхідно перевірити всі документи, пов'язані з використанням коштів підзвітною особою. Це можуть бути рахунки-фактури, квитанції, витяги з банківських рахунків, касові виписки, довідки тощо.

2. **Відповідність цілей витратам.** Усі витрати, зазначені в документах, мають відповідати цілям, на які були виділені кошти.

3. **Перевірка документів на достовірність.** Документи, представлені підзвітною особою, повинні містити всю необхідну інформацію та бути підписаними та підтвердженими відповідальною особою.

4. **Порівняння звіту з витратами.** Необхідно порівняти звіт підзвітної особи з документами про витрати..

5. **Перевірка підписів та дат:**

Отже, звітування по коштах, виданих в підзвіт, передбачає обов'язковість, дотримання правил витрачання, наявність документального підтвердження та вчасне подання звіту про використання цих коштів. Перевірка використання коштів підзвітною особою важлива для забезпечення ефективного використання коштів підприємства та запобігання можливим зловживанням. Керівник повинен безпосередньо особисто вирішувати питання виплати відшкодувань відряднику, за умов наявності платежів разом з підтверджуючими документами.

Список використаної літератури:

1. Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон, затверджена наказом Мінфіну від 17.10.2023 р. № 560.

2. Мінфін переписав Інструкцію про службові відрядження – зміни діють з 7 листопада. URL: https://buh.ligazakon.net/news/223393_mnfn-perepisav-nstruktsyu-pro-sluzhbov-vdryadzhennya--zmn-dyut-z-7-listopada

Юрківська О.Д., студентка 4-го курсу ОР “Бакалавр”
 Науковий керівник - Замула І.В., д.е.н., професор,
 професорка кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку,
 Державний університет “Житомирська політехніка”

Бухгалтерське відображення витрат на маркетингові комунікації при виробництві біопалива

Біопаливо в Україні має перспективи та великий потенціал для розвитку. Зменшення зовнішньої залежності від викопного палива, відповідно і скорочення парникових газів та створення нових робочих місць – це лише деякі ключові позитивні аспекти, які можуть впливати з впровадження біопалива.

Широкому впровадженню біопалива мають сприяти маркетингові комунікації, які вимагають витрат на їх організацію та здійснення. Попри витрати, пов'язані з впровадженням, маркетингові комунікації можуть бути ефективно скомпенсовані через зростання обсягів продажу біопалива та внесення важливого внеску в забезпечення сталого розвитку та енергетичної ефективності в Україні.

Для планування, контролю та оцінювання ефективності маркетингових комунікацій, необхідно володіти інформацією про витрати на такі комунікації. З цією метою витрати на маркетингові комунікації необхідно відображати в бухгалтерському обліку.

Витрати на маркетингові комунікації при виробництві та просуванні біопалива є значними та можуть становити до 20 % від загальних витрат на виробництво. Витрати на маркетингові комунікації можна класифікувати за рядом ознак (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація витрат на маркетингові комунікації

Джерело: побудовано автором

Відповідно до діючої методики витрати на маркетингові комунікації відображаються на рахунку 93 “Витрати на збут”. Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій обліку [1] передбачено, що на рахунку 93 ведеться облік витрат, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт і послуг.

З урахуванням сутності витрат на маркетингові комунікації, запропоновано субрахунок та аналітичні рахунки до рахунку 93 “Витрати на збут”. Пропозиції можуть бути покладені в основу побудови робочого плану рахунків підприємств в частині витрат на маркетингові комунікації (табл. 1).

Для запропонованих субрахунків і аналітичних рахунків у табл. 2 наведено типові кореспонденції рахунків.

Витрати на маркетингові комунікації відображаються у звітності підприємства, зокрема у Звіті про фінансові результати (ф. № 2), який відображає доходи та витрати підприємства за звітний період. Також інформацію про маркетингові витрати можна побачити у Звіті про рух грошових коштів (ф. № 3), який показує надходження та витрачання грошових коштів за звітний період.

Таблиця 1. Витяг з робочого плану рахунків

Рахунок	Субрахунок	Аналітичний рахунок першого порядку	Аналітичний рахунок другого порядку
93 "Витрати на збут"	932 "Маркетингові комунікації"	9321 "Витрати на рекламу"	93211 "Витрати на рекламу в інтернеті"
			93212 "Витрати на телевізійну рекламу"
			93213 "Витрати на радіо рекламу"
			93214 "Витрати на зовнішню рекламу"
		9322 "Витрати на PR"	93221 "Витрати на проведення прес-конференцій"
			93222 "Витрати на організацію заходів для громадськості"
			93223 "Витрати на створення контенту в засобах масової інформації"
		9323 "Витрати на прямий маркетинг"	93231 "Витрати на розсилку рекламних матеріалів поштовим зв'язком"
			93232 "Витрати на проведення маркетингових досліджень"
		9324 "Інші витрати на маркетингові комунікації"	За видами витрат

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 2. Типові операції з обліку витрат на маркетингові комунікації

№ з/п	Зміст	Дебет	Кредит
1	Відображено витрати на:		685
	- рекламні послуги в інтернеті	93211	
	- телевізійну рекламу	93212	
	- радіо рекламу	93213	
	- зовнішню рекламу	93214	
2	Відображено витрати на:		13, 20, 22, 26, 66, 65, 685, тощо
	- проведення прес-конференцій	93221	
	- організацію заходів для громадськості	93222	
3	Відображено витрати на створення контенту в ЗМІ	93223	685
4	Відображено витрати на розсилку рекламних матеріалів поштовим зв'язком	93231	685
5	Відображено витрати на проведення маркетингових досліджень	93232	13, 20, 22, 66, 65, 685, тощо

Джерело: побудовано авторами

Витрати на маркетингові комунікації також відображаються у податковій звітності підприємства, зокрема у декларації про податок на прибуток підприємств, яка показує фінансовий результат до оподаткування та суму податку на прибуток підприємств, що нараховується за звітний період.

Відображення в бухгалтерському обліку витрат на маркетингові комунікації створить передумови для ефективного управління ними та, як наслідок, підвищити ефективність діяльності підприємства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій обліку.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>